

Utopia

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
12 AUG 1993
TROMSØ

STUDENTAVISAITROMSØ

Nr. 2, 13 MARS 1991, 15. - ÅRGANG

Hovedfag opp i røyk?

OPA har 69 studenter på 4 lærere! Ressurssvikten rammer hovedfaget.

Irene Almestad kan bli snytt for muligheten til å begynne på hovedfag i offentlig politikk og administrasjon (OPA). Foto: Oddgeir Sagerup

Dette kan bli resultatet dersom adgangsbegrensning vedtas på et møte i Universitetsstyret 21. mars. Irene Almestad kom til Tromsø fra Bergen utelukkende for å fullføre en høyere utdanning i offentlig politikk. Først for et par uker siden fikk hun høre at resultatet av et slikt vedtak vil kunne bety full inntakstopp på OPA i opp til to år. På et informasjonsmøte i januar fikk mellomfagsstudentene det stikk motsatte inntrykket. Et slikt vedtak kan også bety at det kan bli utarbeidet enda strengere adgangsbestemmelser på alle de andre hovedfagene ved Universitetet i Tromsø.

—Vi må ta på oss ansvaret for at informasjonen ikke har

vært god nok, sier Institutt og seksjonsleder Helge O.Larsen: —Men vi har også vært i en svært vanskelig situasjon.

Det som er klart er at vi ikke kan ta inn flere studenter med de ressursene vi rår over i dag. I verste fall kan det gå svært lang tid før nye studenter får begynne på hovedfag i offentlig politikk ved UiTø.

Koordinator for mellomfag, Synnøve Jensen, sier at hun under informasjonsmøtet i januarrett og slett ikke tenkte på de problemene som kunne oppstå til høsten.

Side 6, 7, og kommentar

Kulissenes regi

Nøkkelen til makt i moderne samfunn ligger i formelle kunnskaper. Om dette og mer tilhandler Tom Johansens doktorgradsoppgave. Kronisk gjengitt i Utopia. Sengelektyre er det absolutt ikke, men det er heller ikke for vanskelig.

Side 4

Døden tar dusj

Ikke noe gøy når dusjen tror du er en potet, og bestemmer seg for å koke deg.

Les også om ville mus og en bygningssjef som ikke vedkjenner seg gnagerene. Besynderlige vansker på Storskogåsen.

Side 5

USAs nye verdensorden

Det militære hylles i USA etter en suksessrik turne i Golfområdet. Fredsbevegelsen blir derimot hetset, og sliter i motbakke for tiden. Intervju med kjent amerikansk fredsaktivist på hennes besøk her ved Universitetet.

Side 10

Vold og terror i El Salvador

Den gamle leksa om en regjering som myrder sine egne innbyggere synes ingen ende ta. Denne gangen handler det om situasjonen i USAs bakgård.

Det er skandinaviske jusstudenter som for andre gang oppretter en humanitæraksjon til inntekt for rettslig og sosialt arbeide i verden, denne gangen til inntekt for CDHES, menneskerettighetskommissjonen i El Salvador.

Menneskerettighetsarbeid er en naturlig og direkte forlengelse av studium og yrke, hevdes det. Grunn tanken i jussen er og bør være rett og rettfærdighet for alle.

El Salvador har etter 10 års intens borgerkrig en liste på over 80.000 drap og brutale overgrep mot sivile.

Les om El Salvador, landet med en blodig historikk - og en like blodig nåtid.

Side 8 og 9

Kultur og underholdning
Se sidene
11, 13 og 16

Mastodontene

Med viten og vilje, - men uten visdom og følelse...

Etter påske skal Stortingsmelding om høyere utdanning gjennom statsråd. Dersom denne blir godkjent med Hernes' forslag om "Norgesnett" for høyere utdanning, slik han foreslo i Hernes rapporten 1988 ("Med viten og vilje"), vil dette få dramatiske konsekvenser for norsk utdanning, og fremfor alt for diskusjonen omkring hvilke hensikter og formål utdanning/kunnskap skal tjene.

Hvis "Norgesnett" m.m. får tilslutning, betyr dette en målstyring av all høyere utdanning i Norge til langt over tusenårskiftet, samt en sannsynlig nedleggelse av omlag 150 høyskoler rundt omkring i Norge!

Norge har rekord i antall regionale høyskoler pr. capita, og det er denne rekorden (alt. kulturelle kjennetegn) Norgesnett vil til livs. Det er ikke lønnsomt med små skoler som underviser etter eget for godt befinnende. Man må få dem inn i et større program. Lære dem å gå i takt. Vi trenger intet B-lag.

Norgesnett skal kort sagt sentralisere disse perifere høyskolene i overordnede høyskolesentra, som i sin tur knyttes opp mot de virkelige mastodontene i utdannings-sammenheng. Universitetene.

Derfor blir universitetets utdannings-filosofi for alvor toneangivende i Norge langt inn i framtiden. Universitetene får ytterligere menings og verdimonopol på utdanning.

Dette medfører i sin tur en vesentlig utarming av den bredde og mangfold det norske utdanningsvesen har. Det ser ut til at man vil fjerne muligheter for at små, opposisjonelle skoler kan utvikle seg fritt. Geografisk, administrativt og faglig uforstyrret av mastodontenes retningslinjer.

Få betviler universitetets betydning som utdanningsinstitusjon, men man må huske at denne utdanningen er så høyt verdsatt fordi den er velegnet til å skape materiell velstand. Den rådede europeiske (vestlige) tankegangen er og forblir økonomisk vinning, og utdanningen må alltid tilpasses slik at den kan fylle sin rolle som kompetanse- og teknologi-leverandør til industri og næringsliv.

Norgesnett betyr da også en klar imøtegåelse av den taktfasthet og kontrollerbarhet som blant annet EF-medlemskap og internasjonalt undervisningsnett vil kreve av Norges utdanningsystem. Dette inntrykket forsterkes når man også tar i betraktning den utbygging av database som også skal gjennomføres, blant annet med samordna studentopptak og meldefrist/tidsfrist for søknader. Teknokratiserings og effektiviserings-tanken er den rådende.

Men problemet når utdanning og forskning har som mandat å løfte den økonomiske konkurransedyktigheten til stadig nye høyder, er at det blir enda mindre rom for alternativ kunnskap.

Ingen må heller betvile at det virkelig finnes kunnskap som er alternativ, ofte diametralt motsatt til ordinær kunnskap. Det finnes kunnskap som blant annet sier at ekte økonomisk tenkning vil være den som setter økonomisk profit som sekundærmål, og sannhet og menneskelighet som primærmål. Dette er kunnskap som er villig til å redefinere den moderne økonomis bærepilarer. Som vil kjempe mot grådighet, maktlyst og konkurransetrang for å skape opprettholdbarhet.

Norgesnett vil for alvor gjøre universitetene til autoritative foresatte innen norsk utdanning, og så glemmer man lett det faktum at kunnskap ikke lenger er god viten hvis man krever monopol på den.

Slik sett kan universitetene bli revisjonistiske og tyranske i forvaltningen av sin - og andres - kunnskap.

Universitetet må kunne gi fullverdige tilbud fra grunnfag til doktorgrad. Men ressursene er kanskje ikke tilstrekkelige?

Foto: Elisabeth R. Myrvang

Trolig vil våre fag bare unntaksvis kunne oppnå den bredde som tilsvarende miljø har ved de to største sørnorske universitetene. Men det bør være vårt mål at i alle fall ett sted i landsdelen skal det gis fullverdige tilbud - fra grunnfag til doktorgradsutdanning - i de mest sentrale universitetsfag.

Kommentar: Helge O. Larsen, førsteamanuensis ved Offentlig politikk og administrasjon (OPA), ISV.

Utopia har bedt meg skrive en kommentar til oppgitt tema: "Lukking og ressurser". Foranledningen er vel primært Universitetets behandling av spørsmålet om hva som skal være vår utdanningspolitiske strategi for kommende studieår, og hvor spørsmålet om åpne eller lukkede studier framstår som det mest sentrale. Som kjent har Universitets-administrasjonen foreslått at lavere grads studier fortsatt holdes åpne, men at UiTø søker departementet om godkjenning til å adgangs-regulere alle hovedfagstilbud som i dag er åpne.

Selv tilhører jeg et fag hvor et enstemmig seksjonsorgan - lærere og studenter - har bedt om inntakstopp til hovedfaget i Offentlig politikk og administrasjon. Så skulle vel vi være tilfreds dersom Styret seinere i mars går inn for at ikke bare vi, men alle åpne hovedfag får begrense adgangen?

I utgangspunktet ønsker vår seksjon ikke å lukke hovedfaget ut over den regulering som allerede eksisterende krav til karakterer setter. Men med 70 studenter som skal gis undervisning og vegledning på hovedfag av 3-4 lærere, (som også skal ta seg av 130 studenter på lavere grad), sier det seg nærmest selv at det ville vært uforvarlig å bare fortsette å holde alle dører åpne - gitt den eksisterende ressursituasjon. Med størrelsen på de kull vi nå har på mellomfag, "risikerer" hovedfaget i Offentlig politikk og administrasjon (OPA) å

vokse med minst 20 studenter i året av egen produksjon, i tillegg til de som kommer fra andre universitet. Selv om 7-8 uteksamineres i 1991, øker presset.

OPA er ikke alene om å oppleve press; eksempelvis viser jo Administrasjonens saksforelegg at ut fra de nominelle tallene for lærerressurser og studenttall, skulle det ikke være noen kapasitet til å gi laveregrads-undervisning ved ISV i det hele tatt. Derfor er det kanskje ikke så rart når instituttens svar på høringsrunden - fortsatt ifølge samme saksforelegg - kan oppsummeres i en setning: Under forutsetning av tilstrekkelige ressurser vil det være mulig å tilby utdanning til alle med studiekompetanse.

Bortsett fra det lett selvsagte i formuleringen - er det da slik at instituttene nekter å prioritere; har vi bare lagt oss på "kreve-mer-fra-Statens-linja"? Svaret er et beklagelig ja; på samme måte som at vi selvsagt skal prioritere når og om vi absolutt må. Men etter mitt skjønn er det svært gode grunner til å hevde at UiTø fortsatt bør tilpasse betydelige ressurser; ja, kanskje endog såpass at vi ikke behøver å lukke, og i alle fall ikke hovedfag.

UiTø har de seinere årene nytt godt av en større vekst i bevilgningene over statsbudsjettet enn de øvrige universitetene. Dette er riktig og bra, og bør fortsatt være slik ennå noen år. En annen sak er at nå må det snart være på tide at den lenge bebudete satsing på forskning og høyere utdannelse her i landet materialiserer seg, og fortrinnsvis som en satsing på universitetene. Forventningene er i alle fall betydelige, Hernes!

Men UiTø bør etter mitt skjønn fortsatt være prioritert. Det er vel nå først vi begynner å kunne se hvor betydningsfullt et tiltak satsingen på UiTø har vært og er for landsdelen. Erkjennelsen av dette har bredt seg langt ut over våre egne kretser; senest lørdag 9. mars kunne vi lese i "Nordlys" at Hydro's påtroppende internasjonale ledesjef etter seks år i Harstad sier at en Snøhvit-utbygging vil bety mye, men "...Ringvirkningene vil ikke være de samme som betydningen Universitetet i Tromsø har for landsdelen."

Bjergo-utvalget påviste hvor lav andel av landets FoU-midler som brukes i Nord-Norge, og at det er universitetsforskningen i landsdelen som kommer best ut i nasjonale sammenligninger. Som også utvalget etter mitt skjønn helt korrekt påpeker, bør dette nettopp

tilsi at en konsoliderer og styrker det som har vist seg å være mest vellykket og gi mest igje nemlig satsingen på Universitetet i Tromsø.

Vi skal ikke bli størst mulig. Eksempelvis hersker det vel en utbredt enighet i universitetssamfunnet i dag om at nå bør begrense etableringen av nye fag, og heller satse på å konsolidere de tilbud vi gir. D trengs, fordi de aller fleste fagmiljø er små og sårbare, og i tillegg mangler de fleste til randsonen av anvendte forskningsinstitusjoner.

Trolig vil våre fag bare unntaksvis kunne oppnå den bredde som tilsvarende miljø har ved de to største sørnorske universitetene. Men det bør være vårt mål at i alle fall ett sted i landsdelen skal det gis fullverdige tilbud - fra grunnfag til doktorgradsutdanning - i de mest sentrale universitetsfag. For samfunnsfagene del er vi i alle fall ikke nådd så langt enn Sentrale fag som sosiologi og sosial antropologi har i dag kun fire faste stillinger hver, og det sier seg selv at spekteret av tema som kan tas opp, må bli begrenset.

Videre må et hovedansvar være å tilby gode utdanninger på hovedfags- og doktorgradsnivå. Det siste er etter mitt skjønn en oppgave universitetene har blitt stilt overfor og i hovedsak uten å få adekvate ressurser tilført for å takle dette.

Men dersom vi eventuelt - beklageligvis ikke skulle få tilført ressurser til å klare dette skal vi da lukke hovedfagene, slik at de som er tatt opp og de som tross alt tas opp ikke bli offer for ressursmangelen? Jeg innser at vi kan bli nødt til det. Vi har et ansvar for at de som tas opp, skal kunne gjennomføre innen rimelig tid og på en faglig forsvarlig måte.

Likevel kan jeg ikke fri meg for at det er et tankekors at vi eventuelt begynner reguleringene i denne enden. Det er jo nettopp hovedfagsstudiene som skal være vårt særlige ansvar, og det er vel ikke minst slike kandidater landsdelen trenger mange fler av? Jeg har også stor forståelse for - og har allerede hatt besøk av - nokså forvitte studenter som har begynt på sine grunn- og mellomfag, og ønsker mulighetene for å ta det planlagte hovedfaget svinne.

Universitetet i Nord-Norge bør få sjansen til å ta imot så mange som mulig av de som ønsker å være med på kompetansehevinga landsdelen.

Hører du, Hernes?!

Utopia er et organ for studentene ved Universitetet i Tromsø.

Avisa kommer ut 10 ganger i året, og gis ut med støtte fra Studentsamskipnaden i Tromsø.

Redaksjonen er valgt på politisk uavhengig grunnlag.

Redaksjonens adresse er: Utopia - Studentavisa i Tromsø, Postboks 678, 9001 TROMSØ, Telefon (083) 44 283.

Ansvarlig redaktør: Arne Hauge

Redaksjonssekretær: Terje Thomsen

Fotoansvarlig: Roy Østensen

I redaksjonen:

Arve Bartnes, Tore Vik, Lars Bjørgum, Siri Skogstad Bertsen, Kristin R. Kjellelvold, Anette Haraldsen, Bodil B. Johanson, Jan Hårvik, Knut G. og Tomas Sætre, Inger Ekrem, Oddgeir Sagerup (foto), Elisabeth Rønbeck Myrvang (foto). EDB-konsulent: Kai Friis.

Lay-out:

Roy Østensen, Bodil Johanson, Kristin R. Kjellelvold og Arne Hauge

Sats og ombrekking:

Kai Friis Grafiske

Repro: Bokstavsuset Trykk: Bladet Tromsø

Opplag: 4000 eksemplarer.

Annonsepris: kr. 4 pr.sp.mm. (Rabatt på store annonser.)

Neste annonsedeadline: 6. april.

Neste nummer av Utopia 13. april.

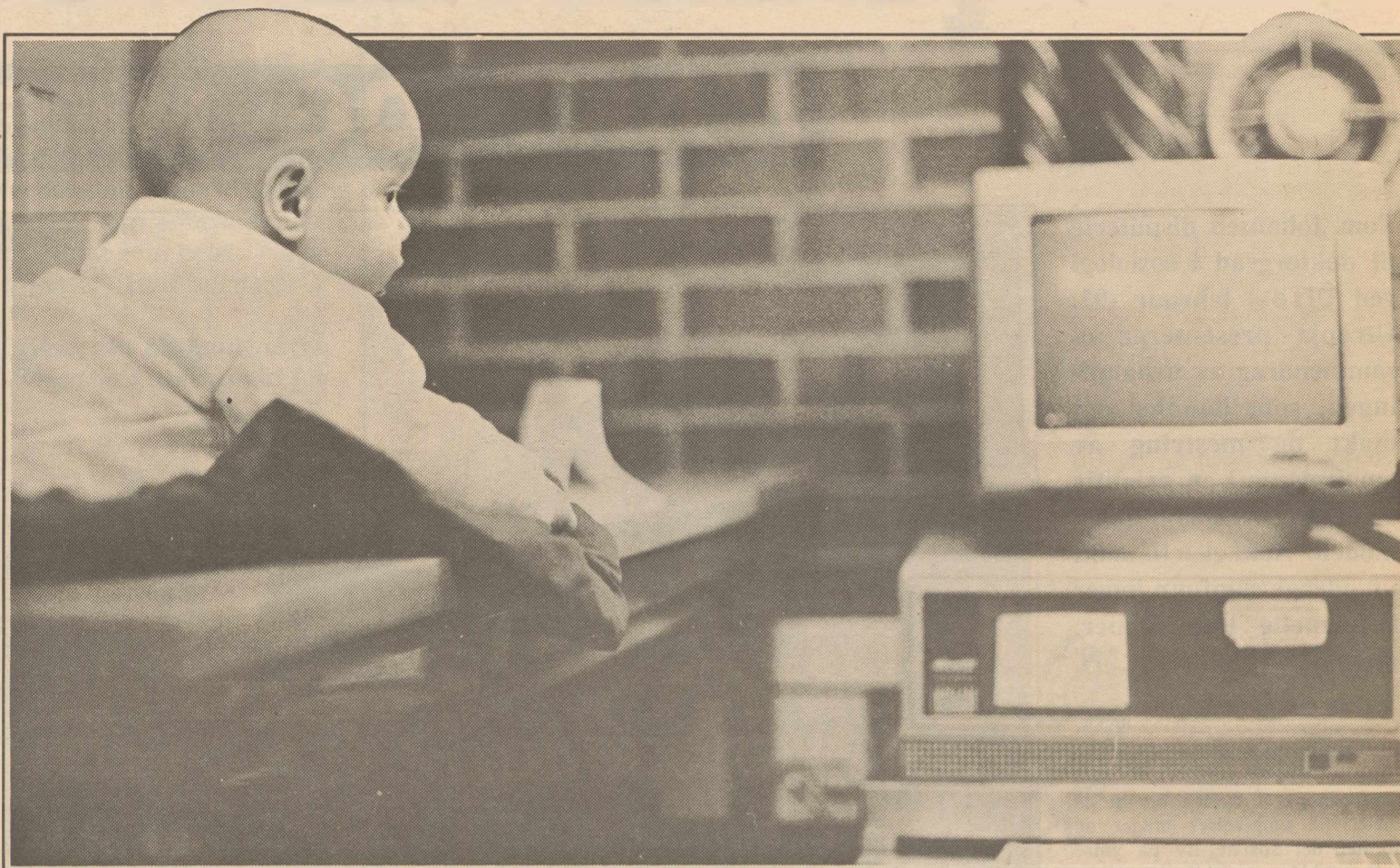
Stellerom til besvær

Når sola forsvinner og kulda setter inn er tiden inne for lange hjemmekvelder på hybelen. Like overrasket som du blir over de første solstrålene i begynnelsen av februar, blir du om du tar en titt rundt på Universitetet i Tromsø. Et stort antall kvinnelige studenter er blitt besynderlig fremtunge over natta, og hverdagslige problemer blir ivrig debattert over kaffekoppen.

Bodil B. Johanson

Her en dag overhørte Utopias utsendte et problem av denne sorten, og det var såpass interessant at det var verdt å undersøke. Er det tilfelle at UiTø's tre stellerom blir brukt til oppbevaring av datamaskiner?

En samtale med to hyggelige vaktmestere gir svar på all undring. —Joda, det er riktig at det finnes tre stellerom rundt omkring på Universitetet. Ett borte på ISV som brukes til kontor, IMR har også ett (en kjapp telefon dit bort forteller oss at studentene disponerer det selv..) og på biblioteket finnes det også ett.

Datamaskiner, et leketøy som kanskje er for avansert for denne krabaten? Gir vi ikke barna for liten plass, på Universitetet så vel som i samfunnet?

Arkivfoto

—Og det brukes til..?
Det brukes til stellerom, sier de to vaktmestrene merkbart fornøyde. Og, tilføyer de med stolthet i stemmen, det kan du skrive er både

stort og flott!
Realistene avkrefter ryktet om at de prioriterer datamaskiner fremfor mennesker. Stellerommet på IMR brukes ikke til lager. Rengjørings-

personalet brukte det riktignok som pauserom en periode, til nybakte studentmødre overtok.

Men årsaken til den dårlige utnyttelsen av stellerommene her på

Universitetet, er at folk ikke vet at disse eksisterer, og dermed ikke bruker dem. I mellomtiden ser folk sitt snitt til å disponere dem etter egne behov...

STUDIEKVALITETEN

—På stedet hvil mot år 2000?

—Det satses alt for lite på å heve det pedagogiske kompetansenivået blant de vitenskaplige ansatte. I dag føles det for mange som en form for selvstraff å jobbe entusiastisk med pedagogisk utviklingsarbeide. Man kan spørre seg selv hvorfor det ikke satses sterkere på dette området. Det er professor Tom Tiller i skole-

forskningsgruppa som sier dette. Han stiller spørsmålet om det ikke ville være naturlig å prøve å øke gjennomføringsgraden på hovedfag gjennom for eksempel universitetspedagogisk arbeid før man finner det nødvendig å lukke hovedfagene.

Jan Hårvik
Terje Thomsen

Det bør være et naturlig mål for universitetet å greie å utnytte de ressursene vi disponerer på en mest mulig effektiv måte, sier Tiller.

—Jeg snakker ikke om effektivitet i snever bedriftsøkonomisk forstand, men om en effektivitet bygget på Universitetets egne premisser. Det er ikke usannsynlig at en større satsning på pedagogisk tilrettelegging ville skape et større læringspotensiale innenfor rammene av de nåværende ressursene.

Universitetet mot år 2000

I utredningen "Universitetet mot år 2000" er det fokusert på flere forskjellige måter for å bedre det universitetspedagogiske miljøet. Alle Universitetets styringsorganer sluttet seg til utredningen, men Tiller føler ikke at intensjonene i utredningen er godt nok tatt vare på. Man må følge opp en slik melding i praksis for å få et bedre læringsmiljø, ikke bare fremheve intensjonene ved dertil egnede anledninger. Tida for retorikk må være over.

Rådgivning

På Universitetet finnes det en sentral forskningsrådgiver, men det finnes ingen tilsvarende pedagogisk rådgivningstjeneste. Dette kan ordnes gjennom at det for eksempel opprettes en stilling som, i sam-

arbeid med universitetsledelsen, over et lengre tidsrom skal jobbe med å bedre det universitetspedagogiske kompetansenivået blant de vitenskaplige ansatte. I tilknytning til dette bør Universitetet også dra nytte av de ressurser som finnes blant Universitetets studenter.

Større ansvar

Man bør vurdere å utvide ordningen med hovedfagsstipender, og at man i større grad forsøker å trekke hovedfagsstudentene inn som hjelpelærere og seminarledere. Dette er en fordel både for hovedfagsstudentene og studentene på lavere grad som får ei breiere undervisning. I tillegg vil hver enkelt faggruppe bli avlastet i sitt undervisningsarbeide. Alt dette vil også kunne være med på å styrke forskerrekutteringen på Universitetet.

—Belønn god læring!

Det at de vitenskaplige ansatte blir oppmuntret til å ha et mere aktivt forhold til det å forbedre sin evne til å formidle kunnskap, kan bidra til at gjennomføringsgraden på de studiene blir bedret. Tom Tiller blir støttet av studentrepresentantene i Universitetspedagogisk arbeidsgruppe (UPA), og de påpeker at det foreslått opprettet en pris for god læringsmiljø. Dette gjennomføres allerede ved Fagområde Medisin og på Universitetet i Oslo. En opprettelse av et slikt belønningssystem blir også støttet av Universitetsrådet ved UiTø.

SPRÅKSTUDIER VED NHH

— ENGELSK, FRANSK ELLER TYSK —

STUDIEPLAN OG SØKNADSSKJEMA VED HENVENDELSE TIL:

Norges Handelshøyskole
Studieadministrasjonen
Helleveien 30
5035 Bergen-Sandviken
Tlf.: (05) 95 92 00

ETT-ÅRIGE STUDIER I FREMMED-
SPRÅK FOR NÆRINGSLIVET

MED VEKT PÅ:

- Praktiske språkferdigheter
- Økonomisk-administrativt fagspråk
- Forretningskommunikasjon skriftlig og muntlig

OPPTAKSKRAV/SØKNADSRISTER:

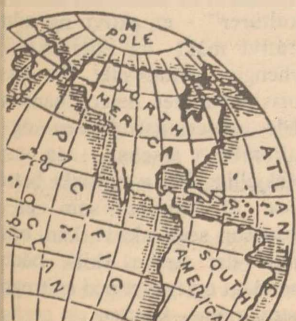
Søknadsfrist 15. april:

Fransk: Eksamen fra videregående skole med fransk i fagkretsen

Tysk: Eksamen fra videregående skole med tysk i fagkretsen

Søknadsfrist 15. juni:

Engelsk: Engelsk grunnfag eller tilsvarende

Norges
Handelshøyskole

KULISSENESES REGI -

MAKT OG MESTRING

Tom Johansen disputerte til doktorgrad i sosiologi ved UiTø i februar -91. Utopia presenterer et sammendrag av avhandlingen, som handler om makt og mestring av omgivelsene i en primitiv og en moderne samfunnsmodell. Nøkkelen til makt i moderne samfunn ligger i formelle kunnskaper, mener Tom Johansen.

Avhandlingens allmene tankegang kan beskrives slik: Den tar sitt utgangspunkt i tanken om at de materielle omgivelser preger og former det sosiale liv på ymse måter. Men samtidig er ikke materialitetens betydning like stor gjennom hele samfunnshistorien. Tvertom er det i de moderne samfunn at materialet øver størst innflytelse på handlings- og samfunnslivet, mens natursamfunn eller primitive samfunn er mer avhengig av samhandling ansikt-til-ansikt - sosial integrasjon som sådan - for å overleve. Materialitetens betydning tiltar med moderniseringsprosessen. De materielle omgivelser bestemmer og handler livet, eller kulissenes regi er større i industrisamfunnet enn i natursamfunnet.

Strukturer og arsenal

Med kulisser menes her på den ene siden de redskaper, den teknikk og alle de ting vi bruker i vårt daglige liv. På den andre siden alle de kunnskaper som over tid er lagret i biblioteker, tekstsamlinger og arkiver. Alle tingene er organisert i omfattende og sammenhengende mønstre - materielle strukturer, som danner særdeles tungtveiende rammer vi alle må ta hensyn til i vår daglige handlingsplanlegging. Mens de omfattende kunnskapsmasser de moderne samfunn er basert på danner et kulturelt arsenal som den fornuftige handlingsplanlegging fordrer til å forholde seg til - mer eller mindre direkte.

For å Gripe denne "moderne tilstand" er det konstruert to idealsamfunn "Kabylia" - som er bildet på det enkle samfunn uten slike kulisser, og "Modernia" - bildet på det moderne samfunn under kulissenes regi.

Kroppslige ferdigheter

"Kabylia" er utarbeidet på grunnlag av den franske sosiologen Pierre Bourdieus skrifter om visse berbersamfunn som han undersøkte i 1950-årene. Her vises hvordan kabylerne gjennom sin virksomhet erverver seg spesielt kroppslige ferdigheter og praktisk sans som en måte å tilpasse seg de materielle omgivelsenes - naturens - svar på. Fordi redskapene er enkle og få, fordi skriftspråket er fraværende, vil selve konfrontasjonen med andre individer ansikt-til-ansikt være bærer av den sosiale struktur. Her er det ikke nok med tom høflighet, bekjennelser med leppene, eller likegyldighet - makt og herskerforhold bekreftes eller betviles umiddelbart gjennom blikket, kroppsholdningene, gestene. Alt står

Medisinnmann *Lame Deer* fra Sioux-stammen døde i 1973. Med ham forsvant også verdifull kunnskap, karakteristiske for primitive samfunn, ukjent for den moderne, maskinelle samfunnsordning. I det moderne samfunn er det hjernen som teller, ikke ritualene og mystikken.

på spill i det daglige samvær, de daglige møter, fordi kulissenes regi er svak.

Utfordring og herredømme

I dette samfunnet blir den tilkjent makt og ære som best klarer å "oversette" den ikke-formaliserte, implisitte felles bevissthet til praktisk handling, til kroppsholdninger. Den som best kan forvalte de felles minner og den tradisjon som bevares i hukommelsen, er den som blir lyttet til og spurt om råd. Men det er en svært prekær status. "Høvdingen" kan aldri hvile på sine lærbær, han må stadig være forberedt på nye utfordringer. Og møte disse utfordringene på en måte som beviser og berettiger hans status. Hvis ikke faller hans makt og herredømme sammen.

Artifakter og teknikk

Fra "Kabylia" til "Modernia" bringes framstillingen ved moderniseringsprosessen som utlegges i to løp: Objektiviseringsprosessen - som er den langsomme og trinnvise oppbygging av artifakter og teknikk, formaliseringsprosessen - som er den tilsvarende prosess av kunnskapens eksplisitering gjennom skriftspråket. Sluttresultatet av disse prosesser er den forannevnte "tilstand" - henholdsvis den materielle struktur og det kulturelle arsenal.

Livsverden

Objektiviseringsprosessen - som er inspirert av den marxistiske teoritradisjon - viser hvordan redskapene og det øvrige materiell alltid, men ofte skjult for samfunnsmedlemmene, er en bestemt måte å oppdage og forstå naturen på. Og at naturen derfor langsomt og trinnvist framtrer annerledes når teknikken og redskapene forandres. Den viser også hvordan disse bestemte redskaper i neste omgang legemliggjøres som kroppslige ferdigheter som gir grunnlag for symbolske fortolkninger. Nettopp derfor kan det også komme til motsetninger mellom den materielle struktur og den opplevde

"livsverden". Denne motsetning er det som kjennetegner den samfunns-historiske utvikling.

Skrift og tvetydighet

Betydningen av dette skjerpes i formaliseringsprosessen når en annen type materialitet trekkes inn, den "tekstlighet" som ligger i kunnskapenes nedtegnning på papir - inspirert av den britiske antropologen Jack Goody og andre som framhever skriftspråkets betydning som merkestien mellom det enkle og det moderne samfunn. Når skrift-rullene og bøkene, senere avisene og tidsskriftene kommer inn i verden, danner de både en bakgrunn for samtalen og blir en slags deltaker - en taus bisitter, man må forholde seg til. Skriftspråket avlaster tale-språket, men det skjerper også motsetningen mellom den opplevde virkelighet og den materiell-/tekst-bundne virkelighet ved at inkonsistenser og tvetydigheter mellom disse framstår i klartekst.

På det underliggende plan er det således disse to prosesser som endrer og ubønnhørlig omformer en samfunnsform som "Kabylia".

Fabrikken som system

Her vises hvordan betydningen av ferdigheter, håndlag og praktisk sans over århundrene viker for oppskriftskunnskap og bruksanvisninger, hvordan den abstrakte teori vinner i betydning overfor håndverkstradisjonen. Og hvordan det skjer en individualisering av enhver som bruker tingene og tekstene rundt seg - gjennom økt uavhengighet av andre, samtidig som det blir mindre nødvendig å ha en forståelse av den kultur som tingene og tekstene er uttrykk for. Denne utviklingen topper seg foreløpig i industrisamfunnets fabrikker, hvor de fleste tingene som omgir oss og henvender seg til oss er lagd. Fabrikken som "sosio-teknisk" system foreskriver i høy grad gjennom selve sin oppbygging hvordan arbeidsprosessen skal foregå. Fabrikken utfylles av kontoret som på sin side materialiserer og foreskriver planlegging og abstrak-

sjon.

"Jerntriangelet"

Skriftspråket og det kulturelle arsenal skaper på sin side en atskillelse mellom hånd og ånd, mellom praktisk sans og mental evne. Det befordre også nye sosiale maktforskjeller. Den almene alfabetisering formidler demokrati, men også nye rangordninger ved at den kognitive erfaring blir den høyverdige: Skiller mellom dem med utvidet, utarbeidet språk og dem med begrenset, innsnevret språk oppstår, mellom forskjellig mental evne osv. Det oppstår videre et utdanningssystem som skal sørge for at de krav som avhenger av og fremkaller tekstbehandling av alle slag, tilføres en strøm av aktører som kan utføre denne type virksomhet. "Jerntriangelet" mellom mestringskrav/formell kompetanse, antall års utdanning og yrkesutøvelse oppstår. På dette trinn er kulissenes regi meget merkbar - det er de materielle strukturer legemliggjort i fabrikk- og kontorsystemer som foreskriver særskilte krav til mestring av maskiner og tekstbehandling, som igjen foreskriver bestemte stillingsstrukturer og hierarkier, som i sin tur foreskriver og påkaller formelle kvalifikasjoner gjennom utdanningssystemet. Dette samfunn er "Kabylias" rake motpol.

Oppskrift og planlegging

I "Modernia" er de praktiske innsiktene gjennom objektiviseringsprosessen deponert inn i materiellstrukturen som et svært tydelig symbolsystem eller et stumt og lett lesbart språk. De praktiske ferdighetene er tingliggjort i teknikken. Mens de mentale kunnskapene er avmystifisert og offentliggjort gjennom nedskrivningen i det kulturelle arsenal. For å bruke den materielle struktur og det kulturelle arsenal optimalt stiller "Modernia" strenge organiseringskrav til sine medlemmer etter avkrevde ferdigheter. Fra den materielle struktur stammer brukskrav av to slag - for det første oppskriftskunnskap eller

bruksanvisningsbetjening, for de andre planleggingsevne. Bruksanvisningene ligger i det at vi ikke forstår hvordan vårt materielle er konstruert, men vi kan bruke de etter relativt tilgjengelige bruksanvisninger.

Dokumentets tidsalder

På den annen side: Som helhetlig organiserende mønster av vårt dagligliv - som en materiell struktur av på forhånd ferdig-lagde gjenstander, krever den også planleggingsevne av individene for å føye bruken av enkelttingene sammen i en virkende helhet. Fra det kulturelle arsenal stammer for det første krav om skriftlig formuleringsevne, for det andre adekvate tekstbehandlingsmetoder. Der som vil komme på offensiven i det moderne samfunn må selv kunne formulere seg skriftlig. Ikke bare fordi vi lever i et dokumentets tidsalder, men fordi den overlegne systematisering, bearbeiding og artikulering av tanken som ligger nedlagt i teksten avhenger av skrivet. For det andre er adekvate metoder vik-tig. Ingen kan idag vite alt, men det som tilstrebes er en evne til å få tak i det man trenger.

Hodet blir det viktige

Neste poeng er at selv om alle disse brukskravene må oppfylles for at et moderne arbeidsdelt samfunn skal fungere, er de langt fra likestilte. De er tvertimot hierarkisk rangert etter betydning og etterspørsel fra de først nevnte bruks- eller mestringskrav "nederst" og de sist nevnte "øverst". Det er den mentale evnen som trengs til å mestre vår materielle struktur og den formaliserte kunnskapsmassen. Boka og teksten er kilden og veien til å mestre nesten alle oppgaver i "Modernia". Det er ikke lenger snakk om å ha det i hodet og beina som i "Kabylia" - det er nå hodet som etterspørres. Denne rangering og hierarkisering er det først og fremst utdanningsinstitusjonen som utfører. Utdanningsinstitusjonen er det forsøksfelt eller laboratorium som trengs til å stille aktørene ved siden av hverandre og sammenlikne dem, rangere mellom dem m.h.t. den ene etterspurte mentale evne. Utdanningsinstitusjonen blir i økende grad det mikroskop man kan se gjennom for å få øye på den personfordeling framtidens stor-samfunn trenger.

"Modernias" problem

Vi ser følgelig inn i et sterkt imperativt system - som er bydende i retning av å vektlegge de mentale abstraherende egenskaper ved samfunnsmedlemmene. Samtidig som det består en både objektiv og fortsatt sterk etterspørsel etter aktører på de "nedre" posisjoner i det mestringshierarkiet jeg antydte. Da disse to signaler går i helt motsatt retning utvikler de tendensielt to diametralt forskjellige "kulturer" - et aktivt og administrativt makt- og elitesjikt og et avhengig operatorsjikt. Fra disse to posisjonene ter determinansen fra både materiellstrukturen og det kulturelle arsenal seg svært forskjellig: Det øvre skikt betrakter disse strukturene som et sett ressurser som aktivt kan brukes. Mens det nedre skikt både er underlagt og tyngt ned av tregheten i strukturene. Kløften og avstanden mellom disse to uformelle kulturer er selve "Modernias" problem.

Døden tar dusj

En dusj som med jevne mellomrom blir gjort om til en gloheit dødsfelle, skapdører som ikke kan lukkes og mus som piler fritt langs gulv og vegger. Slik har situasjonen vært på dublett A-006/007 på Storskogåsen helt siden oppussingen for åtte måneder siden. Utallige henvendelser til såvel vaktmester som samskipnadsadministrasjonen har ikke ført til noe som helst. Nå er leieboer Ivar Nerdal lei av å mase. Han vurderer å flytte.

Byggningsjef Jarle Trondsen aviser alle påstandene fra Ivar, og sier at de har gjort alt som står i deres makt for å utbedre forholdene.

Knut Godskalk Sætre
Inger Ekrem (tegning)

—Jeg så lenge fram til å komme meg bort fra Ørndalen og til en av de bedre og mer populære studentbyene, forteller Ivar Nerdal. Lite ante han om det helvete han skulle oppleve på sitt nye bosted. Den første dusjen førte til store, røde brennmerker på ryggen. —Jeg hadde stått i passe temperert vann i noen minutter da kaldvannet plutselig forsvant og jeg ble overstrømmet av vann som var langt bedre egnet til å

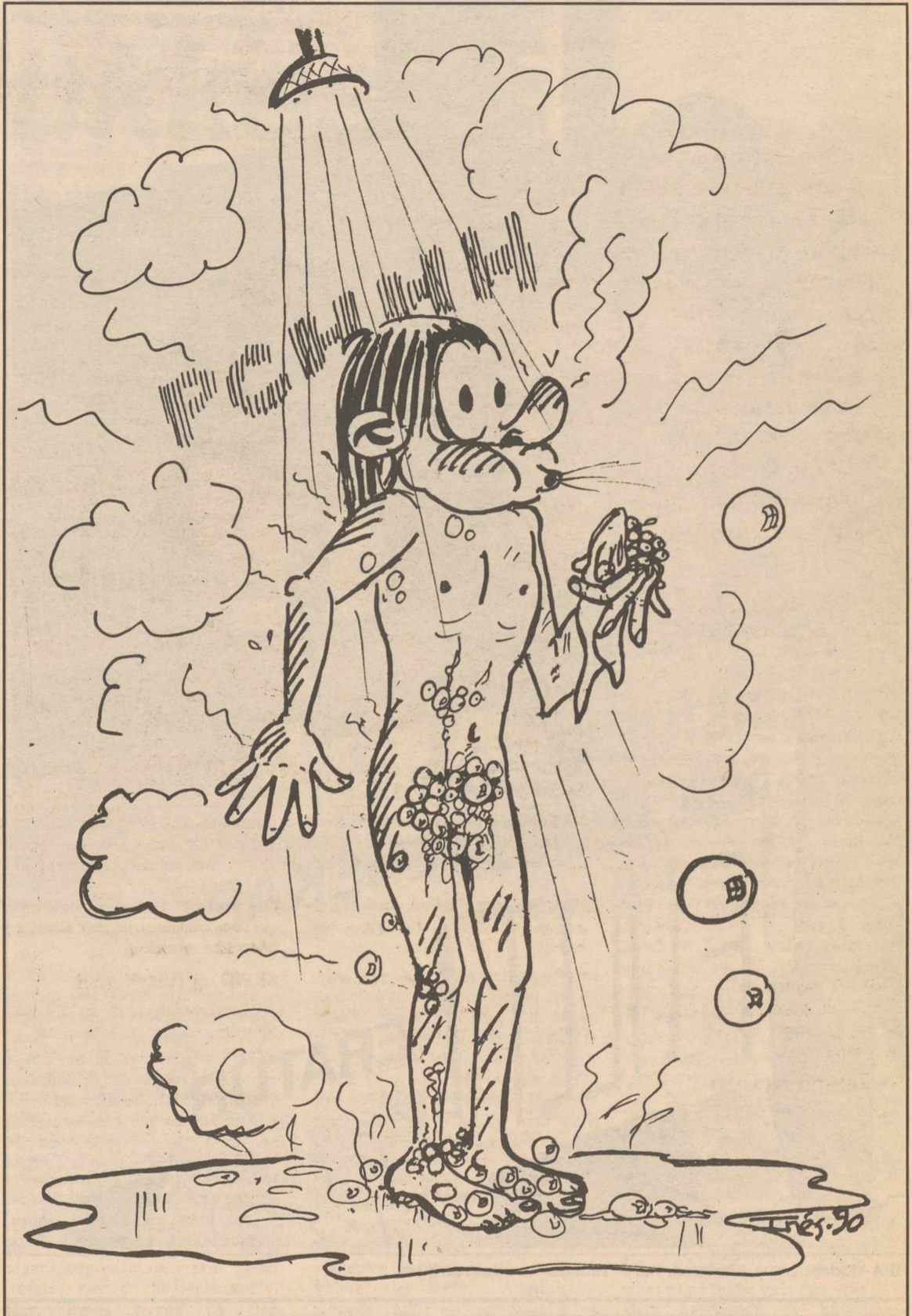

koke poteter i enn til kroppsvask. Ivar forteller at han ringte til vaktmester som kom og skrudde litt på blandingsbatteriet før han konstaterte at her trengtes det kyndig hjelp av en rørlegger. Dette var i begynnelsen av august, og til tross for nesten ukentlige purringer har fagmannen glimret med sitt fravær. Ivar Nerdal trener på ett av byens treningstudioer, og har etter den første skrekkopplevelsen tatt sine dusjer der. Sitt eget bad har han ikke turt å bruke til annet enn håndvask. Men mangel på dusj har ikke vært det eneste problemet på denne dubletten.

Flere av skapdørene var ødelagt da han flyttet inn, og da han kontaktet samskipnaden fikk han beskjed om at de ikke hadde rukket å skifte disse under oppussingen, men at det skulle bli rettet opp så snart snekkeren kom tilbake fra sommerferie. I begynnelsen av mars henger og slenger dørene fortsatt på hengslene. Mus har også vært en plage på A-006. —Nesten hver gang jeg kommer inn døra ser jeg mus som piler over golvet. —Maten min må jeg ufrivillig dele med de uinviterte gjestene forteller han. Det eneste stedet han kan ha sakene sine for seg selv er i kjøleskapet. Til tross for innbitt kamp med både kjøpte og selvlagde musefeller, nekter de små lodne dyrene å pakke flyttelasset og reise til et sted hvor de er mere velkommen enn hos jusstudenten på Storskogåsen.

Gjort alt vi kan

Vi har ikke ligget på latsiden når det gjelder probleme på dubletten sier byggningsjef Jarle Trondsen i Samskipnaden, når Utopia ringer og konfronterer han med klagen fra Ivar Nerdal. —Vi har skiftet kranen på badet flere ganger, i tillegg til store arbeider i berederrommet. De tilbakemeldingene vi har fått fra vaktmesteren er at alt er i orden. Byggningsjefen lover at de likevel skal sjekke dusjen en gang til. Når det gjelder skapdørene sier Trondsen at de aldri har fått noe klage på dem, og referer til et møte med Nerdal i forrige uke. Musene som uinvitert har kommet på besøk tar Samskipnaden heller ikke ansvaret for. —De kan jo ha kommet inn gjennom døren eller et vindu, avslutter han.

“Ghetto” på Prestvannet

“Gangen” er en viktig integreringsfaktor. Derfor har Samskipnadens uskrevne politikk vært å blande forskjellige studentgrupper med hverandre når studenthybler skal deles ut. Sånn har praksisen vært også ovenfor utenlandske studenter.

Kristin-Kjellevold

Likevel har den situasjonen oppstått at 1.etasjen i E-blokka på Prestvannet huser 7 utenlandske studenter - av til sammen 10.

En iransk innbygger som Utopia har vært i kontakt med kaller gangen for en ghetto. Selv om innbyggerne utgjør en uensartet gruppe som i utgangspunktet ikke har så mye felles - de kommer fra Kina,

Sri Lanka, Iran og Afrikanske land - kan selve miljøet virke ekskluderende på nordmenn og hindre at de utenlandske studenter får norske venner, sier han.

Rasisme

Hele temaet er tabu-belagt. I et liksom-radikalt studentmiljø kan man ikke klage på at det lukter krydder på kjøkkenet og at utenlandske studenter samler seg og snakker sitt eget språk. Men en ghetto for utenlandske studenter øker barrieren mellom nordmenn og utlendinger, gir dårlig kommunikasjon mellom gruppene og fører i siste instans til rasisme, uttaler iraneren.

Lite attraktivt

Forøvrig er 1.etasjen i E-blokka den minst attraktive gangen på Prestvannet. Rett utenfor vinduene stopper drosjene sene nattetimer. Det klirrer i flasker og slår i bildører. Folk snakker med høye stemmer og eksosen siver opp mot vinduene.

At beliggenheten er så dårlig vil ikke samskipnadens boligsjef, Inger Leiufrud, være med på. Men problemets kjerne kan ligge nettopp i at norske studenter ønsker seg vekk fra fra bråket og eksosen mens utenlandske studenter - som automatisk blir tilbudt studenthybel p.g.a sin spesielle situasjon - flytter dit hvor hybler først blir ledige.

Tilfeldigheter

Boligsjefen bedyrer videre at det er helt tilfeldig at så mange utenlandske studenter bor i 1.etasje i E-blokka. Men det er uklart hvorfor ingenting har blitt gjort med situasjonen enda samskipnaden ble gjort oppmerksom på den for flere måneder siden. Etter den tid har tre utenlandske studenter flyttet inn i E-blokka.

Boligsjefen sier videre at noe av grunnen til disintegrasjonen er at hun imøtekommer enkelte studenters ønske om å få bo på samme gang. I så fall gjør hun dem en bjørnetjeneste, mener E-blokk-innbyggeren Utopia har snakket med.

Nok en gang: Gangen som integreringsfaktor.

Mellomfag til ingen nytte

OPA-student Irene Almestad, hardt rammet av ressursviken.

Irene Almestad er en av de som blir hardt rammet av de nye adgangsbestemmelsene som trolig blir innført på hovedfag. Hun kom til Tromsø fra Universitetet i Bergen i januar, for å ta mellomfag og deretter hovedfag i offentlig politikk og administrasjon. Først for et par uker siden fikk hun høre at det kan bli aktuelt å innføre inntakstopp på faget. De signalene hun mottok da hun begynte var de stikk motsatte. Nemlig at det var lettere å bli opptatt i Tromsø enn i Bergen. - Dersom jeg hadde visst hvordan situasjonen var ville jeg aldri valgt offentlig politikk, sier Irene. Instituttledelsen på ISV kan bare beklage at de ikke har vært flinke nok til å informere.

Knut Godskalk Sætre
Oddgeir Sagerup (foto)

Irene Almestad har grunnfag i informasjonsvitenskap og geografi, i tillegg til det som tilsvarer offentlig politikk og administrasjon i Bergen. -Nå når jeg først har begynt på offentlig politikk er det bittent å kanskje måtte fortsette på en av de andre fagene. Når studielånet skal betales tilbake vil tross alt dette halvåret koste meg over 60 000 kroner. Jeg har ikke så god råd at jeg kan sløse bort et semester på denne måten.

Ingen informasjon

Koordinator for mellomfag, Synnøve Jensen, sier at hun rett og slett ikke tenkte på de problemene som kunne oppstå til høsten under informasjonsmøtet i januar. -Dette er selvfølgelig beklagelig, men det er lett å være etterpåkløkt sier hun til Utopia. Det er klart at en eller annen ordning må komme i stand for de studentene som går på mellomfag i vår, men hva slags ordning dette vil bli mener hun det er for tidlig å si noe om.

Inntakstopp

-Vi må ta på oss ansvaret for at informasjonen ikke har vært god nok, sier Institutt og seksjonsleder Helge O. Larsen, men vi har også vært i en svært vanskelig situasjon. Selv om det har vært et ønske fra vår side å være så forutsigbare som mulig, har vi ikke kunnet spå hvilke

ordninger som vil tre i kraft. Sent i høst tok vi kontakt med universitetsledelsen, og gjorde oppmerksom på at problemene var blitt så store at takhøyden var nådd. Karaktergrensen på 2,7 har ikke hjulpet så mye. Da den ble innført var det på forespørsel fra oss om laud for opptak til hovedfag på offentlig politikk, men resultatet ble en generell grense 0,2 poeng over det vi mente var ønskelig. Grensen har vist seg å være for høy, så nå må vi få tilført nye ressurser, ellers må hovedfag stenges helt for nye studenter.

Kriseløsninger

Helge O. Larsen har fortsatt et lite håp om at det kan settes i gang kriseløsninger. For eksempel kan det leies inn eksterne hjelp i en overgangsfase, og hovedfagsstudentene kan i større grad kan brukes til undervisning på lavere nivåer. På den måten kan det bli frigjort endel ressurser til hovedfagsveiledning. Slik situasjonen er i dag, hvor de ansatte nesten ikke har tid til forskning, er det uholdbart. -Det som er klart er at vi ikke kan ta inn flere studenter med de ressursene vi får over i dag. Hvordan stengninga skal fungere i praksis er det opp til Universitetstyret å avgjøre, men vi kan for eksempel tenke oss en ordning der det tas inn like mange som det går ut. I verste fall tas det ikke opp flere studenter før antallet er nede på et forsvarlig nivå. Da kan det gå svært lang tid før nye studenter får begynne på hovedfag i offentlig politikk i Tromsø, avslutter Helge O. Larsen.

Fakta om fag

Utopia presenterer her noen tall om situasjonen av hovedfag

I følge studieadministrasjonen, er det gjennomsnittlige antall vektall Tromsø-studentene tar pr. år 12, mens det normert skal være 20. Samtidig er antall uteksaminerte hovedfagsstudenter karakterisert som faretruende lavt. For eksempel ble det av 180 registrerte hovedfagsstudenter på ISV uteksaminert 3 stykker i fjor. I følge studieadministrasjonen, har begrepet normert studietid på hovedfag mistet sitt innhold.

Forholdet mellom antallet ansatte og hovedfagsstudenter:

Datafag: 10:34
Engelsk: 7:19
OPA: 4:69

Gjennomføringsgrad:

Datafag: 89%
Engelsk: 56%
Samf.vitenskap: 42%

Gjennomføringstid:

Datafag: 5.1 semester
Engelsk: 7.3 semester
Samf.vitenskap: 6.3 semester

Antall passive studenter:

Datafag: 6 stk
Engelsk: 22 stk
Samf.vitenskap: 66 stk

Engelsk:

Før våren 1990 var det uteksaminert tre personer på engelsk hovedfag som hadde brukt 15 semester eller mer bare på hovedfag!

(Tallene er hentet fra utredningen Studenten i Sentrum, Studiekatalogen for 1991 og Registreringsstatistikk for 1990.)

Trimester!

Et tredje studiesemester? Dette kan bli en realitet i løpet av ganske kort tid, og vil innebære at studentene kan gjennomføre sitt studium på ennå kortere tid enn normert.

Dessuten vil man på denne måten imøtekomme kravet om utdanning for alle.

Ordningen ønskes innført for å øke effektiviteten, samt unngå at universitetslokaler og kostbart utstyr står tomt og ubrukt gjennom sommermånedene og dermed taper verdi. Det er stor pågang av ungdom som vil ha utdanning, og gjennom et tredje semester søker man å imøtekomme denne pågangen slik at parolen "Utdanning til alle" kan etterleves.

Det har tidligere kommet forslag om forlengelse av de eksisterende to semestre, slik at studieåret økes til 39 uker. Dette anses imidlertid som uhensiktsmessig, da det vil kreve store omlegginger i de eksisterende fagtilbud, blant annet må kurser gis større vektalluttelling, noe som innebærer blant annet nye lærebøker.

Kirke, undervisnings og forskningsdepartementet (KUF) driver undersøkning av premissene for et slikt sommersemester, og selv om utredningsarbeidet ikke er kommet i gang ennå, vurderes forslaget med interesse. Det kan også nevnes at rektor ved Universitetet i Bergen har uttalt ønske om å innføre et slikt tredje semester.

Fra NSU uttales det at en ordning med et tredje semester selvfølgelig må innebære et øket lånetilbud. I motsatt fall rettes det et varsku mot at studenter med "rike" foreldre her vil få en ytterligere mulighet til å øke sin progresjon og forsprang på studenter som må benytte sommerferien til inntekstgivende arbeid for å finansiere de to semestre som allerede finnes.

Krise på Hovedfag

- Dørene lukkes!

På møte i Universitetsstyret 21. mars vil trolig ytterligere adgangsbegrensninger bli innført på flere av hovedfagene ved Universitetet i Tromsø. Resultatet kan bli en fullstendig inntaksstopp på fag som offentlig politikk. Det er i første rekke Institutt for Samfunnsvitenskap og Institutt for Språk og Litteratur som berøres, men også på Institutt for Matematiske Realfag vil flere fag enn de det allerede er innført begrensninger på kunne komme til å bli lukket. Saken ligger nå til høring på de forskjellige instituttene, og den endelige avgjørelsen for eller imot vil Universitetsstyret ta senere i denne måneden.

Jan Hårvik og Oddgeir Sagerup (foto)

I utgangspunktet er det meningen at adgangsbegrensningen skal tre i kraft allerede i høstsemesteret, men på grunn av tidspresset vil ordningen sannsynligvis ikke bli satt i kraft før fra og med våsemesteret 1992. Det er studiesjef Paul Stray som sier dette til Utropia. Årsaken til at denne saken kommer opp nå er ifølge Stray at det i årene 1992-93 vil bli et stort press på de forskjellige hovedfagsstudiene på grunn av den sterkt økende studentmassen, og innføringen av adgangsbegrensning nå vil derfor være et forsøk på å komme problemene i forkjøpet. Administrasjonens oppgave er å avhjelpe den proble-

matiske situasjonen som instituttene i fremtiden vil oppleve dersom antallet studenter på hovedfag fortsetter å øke, og den beste løsningen vil da være en adgangsbegrensning, slik alle de andre universitetene i Norge allerede har gjort.

Studentene sterkt imot

I følge lederen i Studentutvalget, Arnt Sommerlund, vil en eventuell adgangsbegrensning av hovedfagsstudiene være i strid med det studentene ønsker. Vi har flere Hovedallmøtevedtak der studentene på det sterkeste går imot alle former for lukking, og ei slik begrensning vil komme til å gå på tvers av målsettingen om at alle skal ha lik rett til utdanning. Espen Kristensen, studentrepresentant i styret, er glad for at saken ble utsatt på forrige møte, og at det på grunn av sakens viktighet er nødvendig med en grundigere behandling enn det det var lagt opp til i saksforberedelsen.

"Cand. mag." universitetet

Statistikk for 1990 fra Institutt for Samfunnsvitenskap viser at kun 3 av 180 registrerte hovedfagsstudenter avla avsluttende eksamen, og Kristensen er derfor redd for at Universitetet kan få rykte på seg å være et annenrangs universitet hvor man ikke en gang greier å gjennomføre høyere grads utdanning på en forsvarlig måte. I dag har Universitetet problemer med å sikre rekrutteringen gjennom den utdanningen som nå blir gitt, og derfor

I kø for utdanning. En vond skjebne.

burde det være en prioritert oppgave at man fikk flere til å studere til høyere grads eksamen. Det er også viktig at man kommer bort i fra myten om en fremtidig nedgang i studenttallet slik at lukkingen med tiden kan bli overflødig, for slik situasjonen er i dag ser det ut til at det bare blir flere og flere som velger å ta høyere utdanning.

Bevar landsdelens særpreg!

Det er ennå ikke lagt frem et klart reglement for hvordan denne adgangsbegrensningen skal gjennomføres, men et slik reglement vil sannsynligvis bygge på flere forskjellige prinsipper. Fra departementets side blir det sagt at en karakterspærre (adgangsbegrensning) ikke kan være det eneste vilkåret for opptak, så et slikt krav vil sannsynligvis bli kombinert med et maksimalt antall studenter på hvert enkelt fag (lukking). Man kan derfor risikere at selv om man har

gode nok karakterer vil man være nødt til å stå i kø for å bli tatt opp på enkelte fag. Paul Stray sier at det også vil være viktig å ivareta Universitetets stilling som et nordnorsk universitet, og at det derfor kan bli aktuelt å prioritere studenter fra landsdelen. Det vil også være ønskelig å oppnå en likere fordeling mellom kjønnene.

Styrking av hovedfaget

Hensikten med en adgangsbegrensning er ikke å nekte enkelte studenter muligheten til å studere videre, sier Stray. Administrasjonens mål er selvfølgelig å uteksaminere flest mulig studenter, men samtidig er det viktig at de lærekreftene som eksisterer i dag gis arbeidsforhold som setter dem i stand til å gi studentene den veiledning de har krav på. Et begrenset opptak med retningslinjer for hva studentene som blir tatt opp på hovedfag har av rettigheter vil bedre

situasjonen til hver enkelt student, slik at graden av gjennomføring kan bli større enn den er i dag. Det vil også være viktig at man styrker ressurstilførselen til hovedfaget og dermed legger forholdene til rette for de som satser på høyere utdanning. Dette vil også være med på å sikre rekrutteringen for fremtidige forskningsoppgaver på Universitetet i Tromsø.

Dårlig studiefinansieringen

Arnt Sommerlund mener at det i større grad enn det som har vært gjort til nå burde vært lagt vekt på at over halvparten av hovedfagsstudentene i Tromsø har deltidsjobb ved siden av studiene, og at det ikke er så rart om gjennomføringen av hovedfag dermed sjelden går i henhold til normert studieprogresjon. Hadde studentene kunnet studere på heltid, hadde ikke problemet nødvendigvis vært så stort.

Studiesjef Paul Stray

Melding utsatt

Utdanningsminister Gudmund Hernes har utsatt framlegging av Stortingsmelding om høyere utdanning til etter påske. SVs Wenche Lyngholm mener behandlingen kan bli utsatt til 1992, skriver studentavisa i Oslo, Universitas, i en artikkel. Stortingsmeldinga inneholder blant annet forslag om det såkalte "Norgesnett for høyere utdanning." Stortingsmeldingen, som skal være retningsgivende for norsk utdanningspolitikk fram til år 2000, blir først lagt fram etter påske. Etter planen skulle Stortinget fått meldingen 22. mars, og i verste fall kan forsinkelsen bety at stortingsmeldingen må utsettes til 1992. Wenche Lyngholm, SVs utdanningspoli-

tiske talskvinne, mener Stortinget får svært kort tid til å behandle meldingen i vårsesjonen. Stortingets høstsesjon går med til budsjettbehandling.

—Kirke og undervisningskomiteen må få bruke tid på behandlingen, som departementet nå gjør det, sier Lyngholm til Universitas, og fortsetter;

—SV har varslet at hvis meldingen kommer sent kan det spøke for forsvarlig behandling, og det er bedre å vente et år enn å behandle meldingen hals over hode.

Marit Nybakk(A) avviser muligheten for at forsinkelsen fører til utsatt behandling. —Meldingen blir behandlet i vår forsikrer Nybakk.

Et samisk alibi?

Etter at et utvalg ved Institutt for Rettsvitenskap (IRV) i fjor foreslo at samerett burde skilles ut som spesialfag på fjerde avdeling juss, har reaksjonene nå begynt å komme. I et brev til IRV har

presidenten i Sametinget, Ole Henrik Magga, kommet med ei sterk henstilling om ikke å endre studieplanene slik at samerett går ut som obligatorisk fag.

Jan Hårvik

Et utvalg fikk i 1984 i oppdrag å legge planer for et juridisk embedsstudium i Tromsø. Utvalget konkluderte med at Universitetet i Tromsø har et spesielt ansvar for forskning og utdanning i spørsmål som er av betydning for samene. De foreslo

derfor at samerett burde være et obligatorisk fag på embedsstudiet.

Begrunnelsen for at samerett burde kuttes ut, var at det ikke er nødvendig at alle kandidater skal være igjennom dette faget. Et splittet Hovedallmøte gikk ut og støttet den uttalelsen utvalget kom med. Mindretallet får imidlertid støtte av Magga som mener at det fortsatt er behov for og naturlig at samerett er et obligatorisk fag ved

Universitetet i Tromsø.

Magga sier videre at dersom Universitetet går tilbake på den opprinnelige målsettingen, vil de forsterke inntrykket av at man bruker samiske tema som et argument for å etablere noe nytt i Tromsø. Han finner dette underlig siden det i hele universitetsargumentasjonen ble fremhevet at det samiske temaet var et argument for opprettelse av Universitetet i Tromsø.

Vold og terro

En kvinne i El Salvador. Er mennene kanskje hennes sønner? Disse hun ga så mye omsorg og kjærlighet. Borgerkrigen tok dem.

Jusstudenter vil for andre gang arrangere en humanitæraksjon som i år går til en menneskerettighetskommisjon (CDHES) i El Salvador. Det skjer grove brudd på menneskerettighetene i landet og kommisjonen arbeider for å hjelpe ofre og legger

CDHES (Comision de Derechos Humanos de El Salvador, No Gubernamental) arbeider uavhengig av politisk og religiøs ideologi med å etterforske og offentliggjøre brudd på menneskerettighetene. Dette gjelder brudd begått både av regjeringshæren og geriljaen. Gjennom offentliggjøring prøver kommisjonen å få det internasjonale samfunnet til å øve press overfor myndighetene og gjør det vanskeligere for dem å operere. Kommisjonen gir også fri retts hjelp til ofre for vilkårlig fengsling og tortur og prøver å finne ut hva som har skjedd med angivelige forsvunne personer.

Initiativtagere døde

CDHES ble stiftet i 1978 av en gruppe universitetsstudenter. Ingen av disse er i live i dag. Noen av initiativtagerne var Marianelle Garcia Villas og erkebiskop Oscar Romero. Marianelle ble i 1983 tatt

til fange, torturert, voldtatt og drept av militære. Romero som taust hadde godtatt myndighetenes politikk begynte aktivt å kjempe for sivilbefolkningen. Dette ble han myrdet for under en kveldsgudstjeneste i 1980. Kommisjonen er i dag inndelt i seks avdelinger med bl.a. juridisk og etterforskningssekretariat, og har 29 medarbeidere hvorav seks jurister.

Risikabelt arbeid

Som nevnt består kommisjonens arbeid hovedsaklig i å motta vitneutsagn og behandle disse. Et typisk eksempel på kommisjonens arbeid er at et vitne henvender seg til kontoret og forteller at hennes mann/sønn ble hentet av de væpnede styrker. Vitneutsagnet blir skrevet ned, og etterforskere prøver å finne ut hva som har skjedd med han. Er han fanget og kommer til å bli stilt for retten fører CDHES saken hans for domstolene. Kommisjonens rela-

Bombet av sin egen regjering

Den Tamilske sivilbefolkningen på Sri Lanka har blitt bombet av regjeringen. Siden bombingene startet i juli er over femten tusen drept i følge Sri Lankiske regjeringsskilder. Av den fire millioner store minoriteten på Sri Lanka er 1,2 millioner drevet på flukt.

Dette kom fram på et møte Tromsø Tamilforening holdt 19 februar. Utopia snakket med I.N. Saseetharan, en tamil som for tiden holder til i Tromsø

Tore Vik

De 50 møtedeltakerne ber i et brev til utenriksministeren norske myndigheter om å ta et initiativ til å få løst konflikten. De ber også om å få forlenget oppholdstillatelse i Norge inntil det blir fred, fordi de ikke har noen plass å reise tilbake til. Møtet var også opptatt av at Norge fortsatt må støtte gjenoppbygning og utviklingsarbeide på Sri Lanka. Britt S. Illguth fra Troms Arbeiderparti og Univeritetsrektor Ole D. Mjøs i Tromsø, lovet å støtte Tamilenes sak politisk.

Uvisshet

Tanken på det som skjer i hjemlandet tynger de Tamilene som er bosatt i utlandet. Mange har ikke hørt fra familien på fem måneder. Får de høre nyheter, er disse nedslående. I.N.Saseetharan forteller til Utopia at han etter fem måneder i uvisshet omkring famili-

ens skjebne, fikk høre at huset deres var bombet.

Alle er berørt av situasjonen. Det er over en million flyktninger av en befolkning på fire. Og flyktningene har mistet allt. Før manglet de mat og medisiner, nå mangler de også en plass å leve. De har mistet hus, arbeid og inntekt, uttaler I.N.Saseetharan

Bomber sykehus

I følge NRKs Martin Lohne, er mer enn tre hundre kirker og templer ødelagt. Den 11 januar ble også røde kors-sykehuset i Jaffna bombet. Bombingen foregår stadig. 28 mars rettet regjeringens helikoptre et tungt luftangrep mot sivile. Tre dager seinere slapp et helikopter ut løpesedler med krav om at 25 000 i en flyktningleir måtte flytte, i følge "The Guardian". I løpet av få år er 40 000 savnet.

De tamilene som er i Norge har det bra, sier Saseetharan. De har nok å spise, og de har det trygt. De er i følge ham heller ikke utsatt for rasisme. Men situasjonen på Sri

Lanka virker inn på dem, sier han. —Konstrasjonsevnen min er gått ned. Når jeg prøver å konsentrere meg om studiene, kommer bildene fra Sri Lanka fram. De andre tamilene har det på samme måten. De går ikke ut, men sitter bare iane. Prater sammen.

De tamilene som er studenter, får et press på seg til å klare eksamen. Hvis de ikke klarer eksamen, får de ikke oppholdstillatelse. Og de har ingen plass å reise til. Stryker de, blir det en ond sirkel.

Humanitært opphold?

I.N. Saseetharan forteller at fler og fler Tamilere i Norge som tidligere har hatt oppholdstillatelse som studenter eller fremmedarbeidere, nå søker om asyl. Dette kommer av at de ikke klarer presset med å gå og vente på forlenget oppholdstillatelse, samtidig som de skal arbeide eller ta eksamen. De har bedt om en humanitær oppholdstillatelse på to år i Norge. —De fleste Tamilene ønsker å reise tilbake til Sri Lanka, og de vil reise tilbake når det blir fred, sier I.N. Saseetharan

Tamilene i Norge ber om to års oppholdstillatelse, til de er sikre på at det er fred på Sri Lanka. —Det var rolig fra indiske militære trakk seg ut i februar, men i juli startet bombinga igjen, sier Saseetharan.

Brith Illguth vil foreslå at årsmøtet i Tromsø Arbeiderparti 9 mars støtter Tamilenes brev til utenriksministeren. Ole D. Mjøs har lovet å ta de tamilske studentenes situasjon opp med undervisningsminister Hernes.

Bolighus, forsamlingssteder og sykehus. Bombet av regjeringen.

i El Salvador

press på myndighetene ved internasjonal offentliggjøring og samarbeid. På aksjonsdagen den 15. mars skal studentene ha bøsseinnsamling og loddsalg med stands i byen. På kvelden blir det fest i UB-kjelleren.

sjoner sender saken til sine samarbeidspartnere i inn- og utland og får gjennom dette internasjonal søkelys på den. Dette skaper et press på regjeringen til å løse saken. På grunn av sitt arbeid mot militærregimet er de utsatt for stadige overgrep, og flere av medlemmene har sittet fengslet de senere årene.

Nominert til fredspris

FN's Menneskerettighetskomisjon og Amnesty International er viktige samarbeidspartnere til

CDHES, og kommisjonen nyter stor internasjonal anerkjennelse for sitt arbeid. CDHES bruker aldri bestikkelser fordi det er livsviktig for dem og deres troverdighet at slike ting ikke blir festet på dem. De arbeider for menneskerettighetene innenfor rammene av rettsystemet og ved hjelp av internasjonal press på myndighetene. Kommisjonen har vært nominert til Nobels fredspris tre ganger.

Av Heidi Bolstad og Jorun Berg

I USAs bakgård

Etter 10 års borgerkrig i El Salvador er over 80 000 sivile blitt ofre for brutale drap og overgrep. Konflikten er mellom den USA-støttede regjeringen og geriljaen. Sivilbefolkningen lever i en verden der ikke engang retten til livet er en selvfølge.

Bakgrunn for konflikten skriver seg tilbake fra 1500-tallet, da spanjoler inntok El Salvador. Spania overtok jordeiendommene og holdt indianerne som slaver. En minoritet hadde den politiske og økonomiske makt i landet.. El Salvador delte i Mellom-Amerikas frigjørelse på 1820-tallet og ble selvstendig stat i 1839. Siden den tid har landet med ubetydelige unntak vært styrt av militære regjeringer.

Izalco-opprøret

De fattige bøndene gjorde flere ganger opprør mot myndighetene.

I 1932 stormet innbitte bønder og landarbeidere storgodsene ved Izalco-vulkanen. Daværende leder Maximiliano Hernandez Martinez mobiliserte hæren som på få dager massakrerte omlag 30 000 bønder. Dette var et av de største blodbad i Latin-Amerikas historie, og det førte til at motstanden ble lammet for årtier fremover. Den sivile motstanden begynte derimot å reorganisere seg i 1960-årene, og flere fagbevegelser og studentorganisasjoner ble opprettet.

Borgerkrigen

Borgerkrigen som har vart i over ti år fra 1980 og fram til idag foregår

mellom regjeringshæren og geriljaen, FMLN. FMLN er en sammenlutning av 5 grupper med ulik ideologisk tilknytning. Regjeringshæren, sikkerhetspolitiet og døds-skvadronene driver i tillegg til borgerkrigen mot geriljaen en aktiv undertrykkelse av kirken, humanitære organisasjoner, fagbevegelsen og sivilbefolkningen generelt. Denne undertrykkelsen har drept 80 000 sivile og 20 000 soldater. Som et ledd i sin desinformasjonskampanje kobler regjeringen alle sivile organisasjoner til geriljaen for å forsvarer sin handlemåte overfor dem. Sosialarbeidere i slumområdene som deler ut mat, har blitt drept med den begrunnelse at de støttet geriljaen. Slik som denne situasjonen er i El Salvador med drap, tortur og vilkårlig fengsling skapes det en konstant følelse av frykt og utrygghet som landets befolkning må leve med.

Unntakslover

I 1978 ratifiserte El Salvador den Amerikanske konvensjonen om Menneskerettigheter som blant annet sier at alle har rett til livet, frihet og personlig sikkerhet. Men myndighetene lager unntaksregler som gjør at de kan handle i strid med

Barna skånes ikke for noen ting. Når slike syn er hverdagsligheter, hvordan blir da ikke disse guttene og jentene når de vokser til? Hva slags følelseliv er det de voksne gir dem mulighet til å utvikle?

konvensjonen. En ny unntakslov av 1990 gjør det mulig for myndighetene å holde fanger varetaktsfengslet i opptil 15 dager. Den ble tolket dihen av sikkerhetspolitiet at utvidelsen skulle gi dem bedre tid til å få fram tilståelser gjennom tortur.

Ytringsfrihet

Etter at Cristiani overtok makten har pressefriheten blitt enda mindre enn tidligere. Dette gjelder spesielt de felt som hæren blir berørt av. Mediafolk blir "rådet" til å dempe kritikken av de militæres straffefrihet, militariseringen i samfunnet og bruddene på menneskerettighetene. På den andre side er det flere eiere som sympatiserer med eller støtter ARENA-partiet. Det finnes likevel enkelte media som forsøker å fremstille situasjonen slik den virkelig er. Dette medfører fare for liv og for at huset de arbeider i kan bli sprengt i luften. Dette illustrer en håpløs virkelighet der folket må kjempe for elementære rettigheter og risikerer livet for dette.

Jusstudentenes innsats

Skandinaviske jusstudenter oppretter for andre gang en humanitæraksjon til inntekt for rettslig og sosialt arbeid. CDHES er årets mottakerorganisasjon. I form av loddsalg, bøssebæring, vaffelsalg, annonsesalg og fest, vil studenter sannsynligvis til å dekke driftsbudsjettet til CDHES i to år. Målene for årets aksjon er å samle inn mest mulig penger og rette søkelyset mot problemene og arbeidet CDHES gjør for å tvinge gjennom disse bidra til det arbeidet CDHES gjør for å tvinge gjennom en tilværelse av grunnleggende menneskerettigheter for hele befolkningen.

Kommer pengene fram?

Norsk Menneskerettighetsfond har kanaler som har vært

brukt i åtte år uten at det har oppstått problemer. Pengene overføres i rater over to år, og samarbeidet mellom juristforeningen og kommisjonen vil fortsette over flere år. Det er avtalt om jevnlig statusrapporter. Pengene går til hele samfunnets driftsbudsjett, virksomheten består i etterforskning, offentliggjøring og anmeldelser av menneskerettighetsbrudd og fri rettshjelp til ofre. Det blir ikke brukt penger til våpen.

Menneskerettighetsarbeid er en naturlig og direkte forutsetning av studium og yrke. Grunntanken i jussen er og bør være rett og rettfædighet for alle. Ved internasjonal oppmerksomhet og økonomisk støtte kan dette bli en virkelighet også i El Salvador.

Fakta om El Salvador

Folketall: 5,5 millioner
Hovedstad: San Salvador
Areal: 21 200 kvkm
President: Alfredo Cristiani (ARENA-partiet)

Gjennomsnittlig levealder: 63 år

Av Heidi Bolstad og Jorun Berg

USAs nye verdensorden

Fredsaktivist Kris Pennystone fra Amerika talte varmt og med glød foran en liten, men engasjert forsamling utenfor aud. max. i Hovedgården. Fredsbevegelsen hetses i USA, fortalte hun. Foto: Oddgeir Sagerup

I USA har de militære fått styrket sin posisjon etter Gulf-krigen. Dette sa den amerikanske fredsaktivisten Kris Pennystone, som var på Universitetet i Tromsø 4. mars. I motsetning til Vietnam-krigen, har patriotismen og konservatismen økt i kjølvannet av Gulf-krigen. Den lettvin-

seieren i Gulfen har ført til en økt patriotisme i USA. Folk snakker om en ny verdensorden. Den amerikanske fredsbevegelsen blir utsatt for trusler og hets, sa hun i sitt foredrag på Universitetet. En av årsakene til amerikanernes holdning er streng sensur.

Tore Vik

Demonstranter blir utsatt for overgrep og hetsing. Anti-krigsaktivister blir også utsatt for dødstrusler og telefonoppringning-

er. —Like før jeg reiste hjemmefra, ble en ledende anti-krigsaktivist drept i Sør-Karolina, sier Kris Pennystone.

—En av grunnene til at patriotismen er økt, er den strenge presse-sensuren, sier anti-krigs-forkjemperen. De amerikanske TV-selskap-

ene viser virkningen av irakiske rakettangrep for israelere. Men de irakiske bombe-ofrene blir ikke ytt rettferdighet ved framstillingen. Den amerikanske bombingene ble nærmest framstilt som et videospill. Dette retter seg inn i en amerikansk tradisjon, som de-huma-

niser fienden, sier hun.

Den amerikanske sensuren er mye strengere enn den europeiske. Amerikanerne har lært av Vietnam-krigen. På Norsk fjernsyn kunne man se at den Amerikanske øverstkommanderende i Gulfen, general Szhwarzkopf, hvasket i øret på en Saudisk general hva han skulle si på en pressekonferanse. På Amerikansk TV ble kutt fra pressekonferansen kjørt uten at amerikanerens direktiver ble vist. Amerikansk TV viser heller ikke anti-krigsdemonstrasjoner, forteller Pennystone.

Rasistisk krig

—USA invaderer fargede land, sier Pennystone. Og rasisme blir brukt som argument. Amerikanerne er redde for terrorisme, og når de sier terrorisme, mener de arabere. Amerikanerne er redde for arabere.

Også i den Amerikanske hæren er det rasisme. På grunn av fattigdom, er fargede overrepresentert i hæren. Den fargede delen av hæren utgjør tredve prosent, mens fargede utgjør 12 prosent av USAs befolkning. Fargede kvinner utgjør 44 prosent av kvinnene i den Amerikanske hæren. Fargede soldater har også klaget over rasisme i Gulfen. Muslimske soldater har blitt mobbet fordi de utførte sine religiøse ritualer.

Fattigdoms-sug

Et av argumentene til de som forsvarer krigen, er at de som er der, sloss frivillig. Men det er et fattigdoms-sug inn i hæren.

En annen ting, fortsetter Pennystone, er at krigen kommer midt i en økonomisk nedgangsperiode. De amerikanske konsernene som General Motors er flagget ut til lavkostland. USAs største arbeidsgiver i dag er hamburger-kjeden Mac Donalds. USAs seier kan være viktig for å forsvare et budsjett der forsvaret er det eneste som får økte

bevillinger. Det Amerikanske budsjettet er en oppfølging av Reagan-administrasjonens politikk. Forsvaret er i dag ca halvparten av USAs budsjett. Derfor kommer ikke Gulf-krigen til å føre til en økonomisk oppgang. Krigen har ikke ført til at de enorme militærlagrene er redusert. Derimot er sosialbudsjettet en dårlig vits, sier Kris Pennystone.

Hvem blir de neste ?

Kris Pennystone sier at USAs militæraksjon i Gulfen fører seg inn i en rekke av militære intervensjoner i det siste. Grenada og Panama er invadert, og USA har støttet regjeringen i El Salvador. USA har også bombet i Bolivia.

—Mange spør seg om hvilket tredje-verdenland som blir det neste. Blir det Cuba, Filippinene, Nord-Afrika eller Midt-Østen ?

Fredsbevegelsen i USA

Fredsbevegelsen i USA er ikke organisert på nasjonalt plan. Det er lokale grupper, som Latin-Amerika og Palestina- solidaritetsgrupper som var utgangspunkt. Videre er anti-imperialist og anti-intervensjonalistgrupper engasjert. Kvinnefronten er også engasjert i fredsbevegelsen. Blant de fargede er det stort engasjement. Tidligere presidentkandidat Jesse Jackson er en av de som etterhvert har stått opp mot krigen.

Kris Pennystone har likevel håp for fredsbevegelsen i USA.

—Den Amerikanske fredsbevegelsen sliter tungt for tida, men jeg håper at stemningen vil snu seg, når folk blir klar over de enorme kostnadene som krigen og troppe-transportene har ført med seg. Amerikanerne liker å være nummer en i verden. Men man vil spørre seg om hva krigen har ført til, og om man har tjent på det. Var det verd det?, avsluttet Kris Pennystone.

Norge med i ERASMUS

Norske studenter kan fra og med høsten 1992 studere på såkalte ERASMUS-stipendier ved 400 universiteter i de forskjellige EF-landene. Stipendiet har til hensikt å dekke de merutgifter norske studenter har i forhold til tilsvarende utdanning i Norge. Stipendiet skal gjelde for perioder på fra tre til tolv måneder.

Jan Hårvik

Det er Fritjof Lund, rådgiver ved Universitets- og høyskoleavdelingen i Utdanningsdepartementet som uttaler dette til Utopia. Norge får gjennom avtalen, som et medlem i EFTA, adgang til å delta i EFs utdanningsprogram ERASMUS (European Community Action Scheme for the Mobility of Students). Forhandlingene ble sluttført i Brussel i slutten av forrige måned, og avtalen skal nå fremlegges for Stortinget.

Målsettingen bak programmet er å skape større mobilitet blant studenter, lærere og administrasjon. Dette gjøres gjennom at man legger forholdene til rette for at studenter

skal kunne ta deler av utdanningen i andre land som omfattes av ordningen. Programmet skal gjelde for alle fag og studieretninger, og målet er at 10% av studentmassen i medlemslandene skal studere i et annet land.

Skriftlig avtale nødvendig

Forutsetningen for en slik ordning er at det foreligger en skriftlig utvekslingsavtale mellom hjemstedsuniversitetet og det universitetet man ønsker å studere ved. Lund sier videre at universitetene bør starte forberedelsene allerede nå. Det kan gjøres gjennom at man så tidlig som mulig søker etter penger for å finansiere studieturer hvor de vitenskaplige ansatte kan se på aktuelle samarbeidsprosjekter. Dette er viktig for å se til at fagnivået er godt nok i forhold til studieplanene ved hjemstedsuniversitetet.

NSU mot medlemskap

Norsk Studentunion ser ikke på medlemskap i ERASMUS som noe mål. Kritikken går blant annet på at det ikke finnes noen form for representasjon av studenter i de beslutende organer. Man er også redde for at økonomi- og teknologifag skal bli ilagt for store vekt, og man ser det som det derfor som svært nødvendig at alle fag blir representert i utvekslingsprogrammet. Et annet sentralt ankepunkt er at NSU oppfatter integreringen av

studenter som i dag foregår som noe overfladisk på enkelte læresteder. De ser det derfor som svært viktig at tilretteleggingen må bli mye bedre enn den er i dag for at et samarbeide skal være aktuelt.

Hans Löfgren, spesialrådgiver på forskningsspørsmål ved Studie-

avdelingen er ikke helt enig i NSUs kritikk av prosjektet, og tror at den er mye basert på en generelt kritisk holdning overfor EF. Han tror norske studenter har mye å tjene på et slikt prosjekt, og at en slik ordning vil bety mye positivt for den internasjonaliseringen vi tross alt er

midt oppe i. Universitetet vil i løpet av våren motta søknadsskjemaer fra EF, og ledelsen ved universitetet vil da forsøke å opprette rammeavtaler for å muliggjøre søknader fra enkeltstudenter. Löfgren påpeker at søknadsfristen er satt til 31. oktober for studier som starter høsten 1992.

EF-bygningen i Brussel. EFs hovedkvarter er trolig det mest betydningsfulle bygget i Belgia. Her sitter menn med enorm makt og innflytelse og lar tanker omkring de fire friheter flyte fritt rundt diskusjonsbordet. Resultatene av diskusjonene kan få stor betydning for nordiske land. Arkivfoto

Kilden til alt ondt

Har du lyst på en vandring i de grønne og frodige heiene i Provence, med en duft av lavendel og rosmarin i nesene? Der du kan høre klukkingen fra det livsviktige vannet som det til tider er alt for lite av i distriktet. Bli med til Marcel Pagnols Les Bastides Blanches der kampen om vannet blir en kamp på liv og død. Romanene er monumentale skildringer av bondefolkets jordnære tankegang.

I disse dager sender NRK-fjernsynet serien "Jean De Florette." Serien er bygget på romanene "Kilden i Provence" og "Manon og kilden" av den franske forfatteren Marcel Pagnol. Handlingen utspiller seg i den lille landsbyen Les Bastides Blanches (De hvite husene) i det sørlige Frankrike i mellomkrigstida. Bøkene er mesterstykker i sin skildring av menneskelige svakheter og evner.

Jean De Florette, med Kona Aimee og datteren Manon, kommer til Rosmaringården like utenfor landsbyen. Gården har han arvet av sin onkel, og han har bestemt seg for å gjøre bylivet til fortid og etablere seg på nytt.

Dette passer dårlig med planene til nabobonden Ugolin og hans mektige onkel C'esar Soubeyran. De har nemlig funnet ut at det er meget lønnsomt å dyrke nelliker. For å kunne gjennomføre dette er de avhengig av mer vann, og det kan de bare få fra kilden som ligger på Rosmaringårdens tomt. Når Jean starter opp sitt kaninoppdrett oppdager han fort at det å overleve blir en evig kamp etter vann.

Kilden som ligger rett ved gården, og som kan berge ham, vet han ikke om, for Ugolin og hans onkel har stoppet den til slik at det livsviktige vannet uteblir.

Videre ut i boka følger en blodig kamp for å overleve hvor leseren blir vitne til både ondskap og mistro fra lokalbefolkningen.

Alle midler blir tatt i bruk for å bli kvitt inntrengerene og hele landsbyen lukker øynene. Fremmede har ingen ting i Les Bastides Blanche å gjøre!

Marcel Pagnols naturbeskrivelse er noe for seg. Her tas leserene med på vandring i de grønne og frodige heiene i Provence. En kjenner duften av rosmarin og lavendel pirre i nesene. I bakgrunnen høres en svak klukking fra det livsviktige vannet som det er til tider alt for lite av i distriktet. Og det er kampen om kilden bøkene handler om.

Personskildringene er ikke mindre fargerike. Forfatteren unnlater ikke å beskrive en eneste av de personene han henter inn i dramaet. Spesielt hovedpersonene får leseren godt kjennskap til.

Språket i Jean de Florette er til tider ofte tungt. Marcel Pagnol opererer med lange, vanskelige setninger slik at lesingen av og til (men sjelden!) kan bli kjedelig.

Marcel Pagnol (1895-1974) er født i Aubagne, og oppvokst i Marseille like ved. (Åstedet for handlingen er like ved forfatterens barndomsby.) Han utdannet seg til lærer, men oppdaget fort at skriveingen var det rette for ham. Etter å ha jobbet i flere tidsskrifter, forsøkte han seg som dramatiker på midten av 1920-tallet.

Som 13-åring hørte Pagnol historien om villjenta, fjellenes "gode ånd" av en fjellbonde i

Provence. På grunnlag av denne laget han film om Manon. 10 år senere fant han ut at han ville skrive historien i romanform. I 1962 kom første bind av "Jean De Florette", "Kilden i Provence" og tre år senere kom bind 2 "Manon og Kilden".

Forfatteren fører leseren inn i et lite tett samfunn, der uenigheten til tider kan være stor, men når en ytre, felles fiende truer, er samholdet veldig sterkt.

Vi blir her viklet inn i et kjent tema der landsbybefolkningen ikke er villig til å undersøke forholdene og det som egentlig har skjedd. Redselen for byfolk er stor, dermed blir Jean de Florette og familien uglesett fra første stund.

Soubeyran - slekta utnytter situasjonen og tar i bruk umenneskelige midler for å vinne Rosmaringården tilbake til landsbyen.

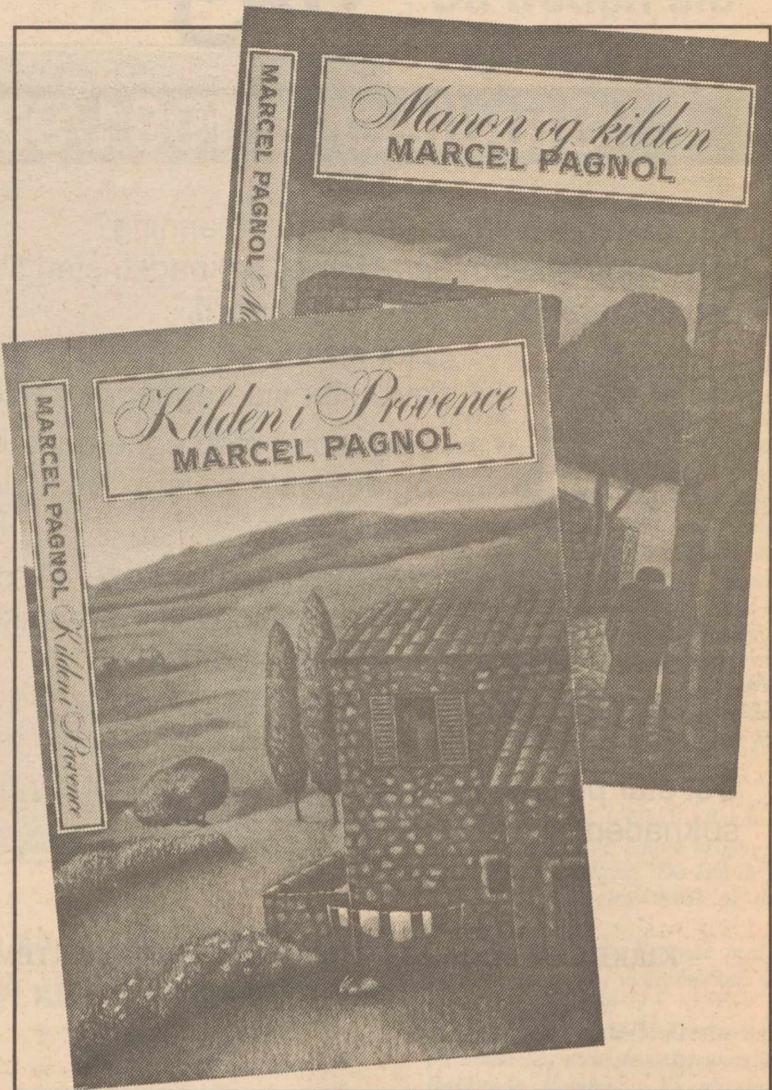
Frustrasjonen kan fort gripe leseren når han vikles inn i dette uendelige dramaet med hat, kjærlighet, penger og kamp for skjens stolthet og posisjon. Og det er nettopp det forfatteren er ute etter. Det er ikke meningen at noe av sympatien skal ligge hos Les Bastides Blanches innbyggere.

Dermed legger han handlingen i den andre boka helt og fullt i Manon hender.

Hans her, nemlig oppdaget Ugloins og C'esars hemmelighet, og for henne blir det en tung bær å bære. Men med sin kjennskap til områdene rundt landsbyen, og utspinget til den livsviktige landsbykilden får hun etterhvert mulighet til å gjennomføre sin hevn.

Helt på slutten av boka får leseren seg en liten overraskelse. Forfatteren har på en briljant måte bevart en stygg hemmelighet, og på de siste sidene nøstes trådene sammen til et veldig slektsdrama.

Og som ventet, rettferdigheten seirer. Ingen gjør så mye ondt som

Soubeyranene uten å få sin straff.

Bøkene anbefales på det varmeste. Filmene greier som vanlig ikke å få med seg alle de fine detaljene og naturskildringene som romanen inneholder.

(DNB har få eksemplarer igjen av disse bøkene, og opptrykk blir neppe aktuelt med det første. Men de fåes på biblioteket!)

Kilden i Provence

Manon og Kilden

Bøker, 250/255 sider.

Innb. kr.: 108,-

Den Norske Bokklubben (DNB)

1989.

Av Agnes Berg-Hansen

English summary

Mellomfag is of no Use

Irene Almestad came to Tromsø this fall to take political science mellomfag and later hovedfag. She transferred from the University in Bergen. Now she has discovered that a freeze on admissions in this major may be implemented. If I had known what the situation here was, I never would have chosen political science, says Almestad. The administration in ISV is sorry that it hasn't provided sufficient information.

Now that I have begun in political science, it is embittering to possibly have to continue with a different major. The semester will cost me 60,000 kroner in loans. I can't afford to throw away a semester that way.

Mellomfag coordinator Synnøve Jensen says that she didn't foresee the problems which could arise during the fall. Some regulation must be established for the students who are in mellomfag this spring.

Helge O. Larsen, department and section chief, added that capacity had been reached in the fall and that not even a grade requirement of 2.7 was of much help. A requirement of 2.0 has proved to be too high. Now we need to add new resources, or hovedfag will have to be closed completely to new students.

Larsen still has a bit of hope that a solution can be implemented. External help can

be hired during the period of transition. We could also admit only the number of people who complete hovedfag each semester. It maybe a long time before students will be admitted to this hovedfag.

Terror in El Salvador

Law Union's Humanitarian Rally for Aid for Human Rights

The Law Union is once again arranging a humanitarian rally which is directed toward a human rights commission in El Salvador this year. Great breaches of human rights are occurring in the country, and the commission is trying to help the victims and pressure the authorities through international publicity and cooperation. At the rally on the 15th of March, the students will have take a collection and have a lottery as well as stands in town. In the evening, there will be a party in UB kjelleren.

Bombed by Their Own

Government

The Tamil civilians of Sri Lanka have been bombed by the government. Since the bombing began in July, more than 15,000 have been killed, according to government sources. 1.2 million of the minority have been driven into exile. This was discussed at a meeting of the Tamil Utopia on the 19th of February. Utopia spoke with I.N. Saseetharan, a Tamil studying at the university

The fifty who attended the meeting have written to Norwegian authorities asking for them to take an initiative in resolving the conflict. They also want extended residence in Norway until peace is achieved. Norway should also continue to support development work in Sri Lanka. Britt S. Illguth of the Workers' Party and university director Ole D. Mjøs promised to support the Tamils' cause politically.

The thought of what is occurring in Sri Lanka weighs heavy in the minds of Tamils living abroad. Many have not heard from their families for over five months. If they receive news, it's bad. I.N. Saseetharan told Utopia that after five months of no news, he found out that his family's house had been bombed. Many have lost their

A guerilla soldier from El Salvador. This glamorous picture does not correspond to the realities in this war-ridden land.

houses, their jobs, and their incomes in addition to the lack of food and medicine which was daily life before the crisis.

And the bombing continues.

The Tamil refugees are doing fine in Norway. They have food and are secure. They don't feel like objects of racism. Students, however have had concentration problems because of the situation at home. If the students don't pass their exams, they can't stay in Norway. The Tamils have asked for a two year humanitarian residence permit. Most of the Sri Lankans want to go home again when peace comes, says I.N.S.

"Ghetto" at Prestvannet

"The corridor" is an important integration factor. So Samskipnaden's policy has been to mix different student groups when distributing student housing. This has been the practice with foreign students.

But still there have been seven foreign students housed on the ground floor of the E block at Prestvannet. Seven of ten. An Iranian who lives there calls the corridor a ghetto. Even though the inhabitants compose a diverse group which at a casual glance does not have much in common- they are from China, Sri Lanka, Iran and African countries- this environment can seem excluding to Norwegians and making foreign friends from making Norwegian friends, he says.

The whole subject is laden with taboo. In a radical student environ-

ment, one cannot complain that it smells like spices in the kitchen or that foreign students get together and speak their own language. But such a ghetto adds to the barrier between Norwegian and foreign students, hinders communication and leads to racism, says the Iranian.

In addition, the ground floor of the E block is the least attractive corridor at Prestvannet. Just outside the door, taxis stop late into the night. Bottles clink and car doors slam. People talk loudly and exhaust makes its way in through the windows.

Samskipnaden's housing chief, Inger Leifsrud, doesn't agree that the circumstances are so bad. This can just be because the Norwegian students move to avoid the noise, while the foreign students, who are guaranteed a room upon arrival, are moved in where the first vacancies appear. It is completely coincidental. But it is unclear why Samskipnaden has not acted upon the situation after being informed of it several months ago. Since then, three foreign students have moved into the E block. The housing chief says that part of the reason for the disintegration has been personal wishes of students to live in the same corridor. If that is the case, she is doing them a favor only at first glance, says the E block inhabitant with whom Utopia spoke.

By Maureen Kidd

Universitet -høgskole

Studieåret 1991/92

Har du tenkt å satse på høgre utdanning?
Vær oppmerksom på at i år er søknadsfristen til universiteter og høgskoler **15. april.**

Det gjelder også for deg som avslutter videregående skole i år. Høgskoler med egne opptaksprøver og de fleste private høgskoler har *andre frister.*

Nærmere opplysninger får du fra universitetene eller den enkelte

høgskole, rådgivere i videregående skoler og arbeidskontorene.

Det står på søknadsskjemaet hvor du skal sende søknaden.

KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENTET
Statens informasjonstjeneste

5130/91

Sosialtjenesten

Ta kontakt hvis du trenger råd og veiledning ved personlige og sosiale vanskeligheter eller studieproblemer som ikke er faglige. Du kan også be om informasjon av forskjellig art og få vite hvor du skal henvende deg i helse- og sosiale spørsmål og juridiske saker.

For norske studenter:

Sosialkonsulent Ann Torunn Olsen
Kl. 09.00 - 15.00 alle dager untatt torsdager.

Social consult for foreign students:

Ane-Marie Hektoen
The office is open from 09.00 - 15.00 monday, thuesday and wednesday.
Appointment can be made either in person or on the telephone. Call 75 025.

Husk å benytte deg av HELSEFONDET, som gir deg delvis dekning av utgifter til tannbehandling, briller og linser, fysioterapi og andre helsemessige utgifter. Se etter reglementet som er oppslått på tavler rundt om på instituttene.

Psykolog: Henvend deg til sosialtjenesten vedrørende informasjon om psykologitjenesten.

Sulten?

STUDENTHØUSET

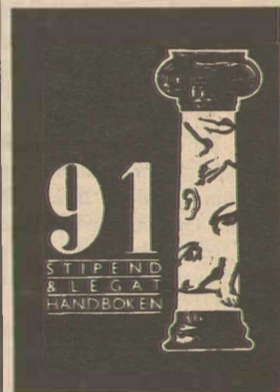
Skippergata 44 tlf 84410

Åpent alle dager fra 15⁰⁰
Lørdager fra 13⁰⁰

Velkommen

NY!!

Legathånd-
boken
i nyrevidert
utgave!

Nær 2.000
stipendier til
utdanning
Kr 148.- i
bokhandelen

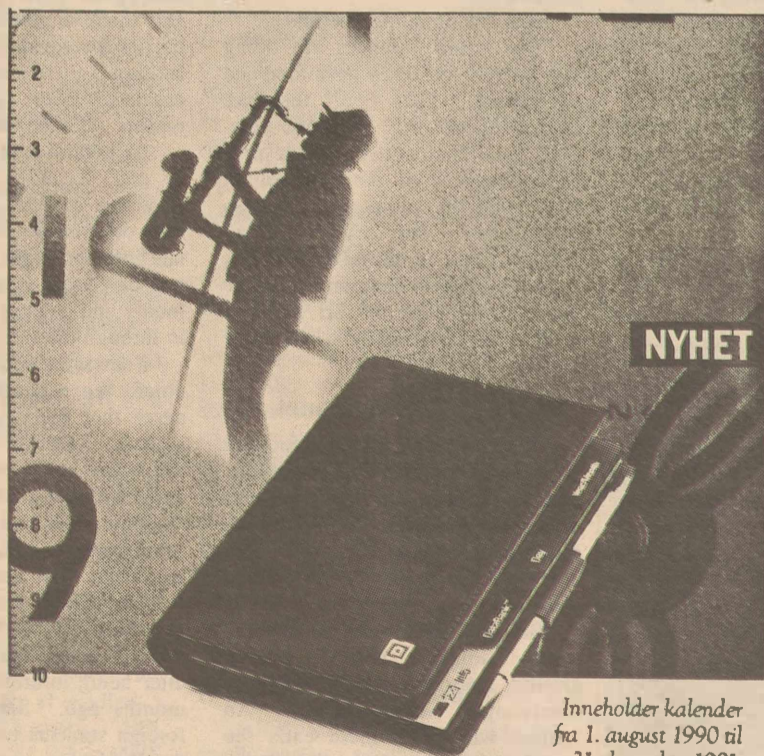
NØKKELKNIPPE MISTA

Måndag 11.03.91. Nøklane er nummerert: 177b, 154, 192 og 045, samt liten hengelåsnøkkel.

Finnarløn.

Om nokon finn nøklane, så ta kontakt med Robert Hagen, AU-ISL. Tlf: 44281

LIFE IS WHAT YOU PLAN IT TO BE

NYHET

Inneholder kalender
fra 1. august 1990 til
31. desember 1991.

Tilbud "Time/systemPartner, Student"
Kr. 295,-

Time/system
Partner

Centrum * Libris

Bokhandelen i Sjøgata
9000 Tromsø, Tlf. (083) 83 540

TROMSBUSS!

Frisk luft og
mosjon
er bra for hjemmens
arbeidskapasitet.

Ta skibussen:

Vi kjører alle
helligdager + påskeaften
fra Prostneset f.o.m.
3.03 t.o.m. 28.04

0845 til Snarby
1045 til Tønsvik
0930 til Kvaløyvågen

UNGDOM OG STUDENTER

DEN FRIE REISE

SKAFF DEG
FERIEGUIDE '91

HELE KLODEN TIL
LAV PRIS!

Oslo:(02) 45 32 00 Bergen:(05) 32 64 00
Tromsø:(083) 75 820 Ås:(09) 94 11 20

UNIVERS
REISER A.S

STUDENTPRESTEN

Dagfinn Magnus er ansatt av Den Norske Kirke for å arbeide blant studenter og ansatte ved Universitetet og høgskolene i Tromsø. Presten er åpen for samtaler om religiøse-, personlige-, og sosiale problemer, samt faglig-teologisk rådgivning

Kontor i Breivika (IMR-biblioteket),
tlf. 44 097, priv. 58 065

Totalteatralisk

Prelatens
hjørne

Da freden slo
ned som en
brølende løve

Kjære student! Nå er det nok.

Nok krig og nok fred. Jeg vet nesten ikke hva som er å foretrekke. Krigen var ille, men "rettferdigheten" seiret jo til slutt. Og hvilken seier. Amerikansk westernfilm på sitt beste. De onde ble knust, og rytteren på den hvite hesten kan børste av seg støvet og ri videre inn i solnedgangen på jakt etter nye kriger å utkjempe. I fredens tjeneste kan han myrde sine fiender med kirurgisk presisjon. Pax Aliena, den fremmede freden har kastet seg som en brølende løve over de skyldige og uskyldige i Golfområdet. Lammet kan igjen begynne å sloss mot løven. De rike mot de fattige etc. etc. Huff nei, la oss ikke tenke på fremtiden. Lev og lær, det er det du er her for, min venn.

Kast deg ut i Ukas allehånde fristelser. La alle gamle kriger gå over i historiebøkene. Da kan de få hvile til du engang skal ta ditt hovedfag.

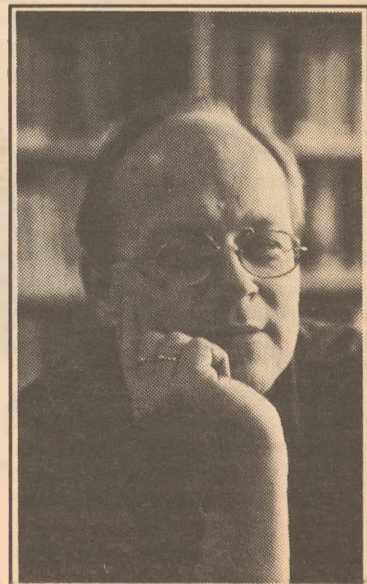
Forskende øyne har nok med å finne vegen hjem i vintermørket. Se opp og ta en titt på

Nordlyset for tiden. Det brenner på himmelen med sin uutgrunnelige flakkende flamme. Et naturens under til gratis nytelse for alle kveldsvandrere. La dette lyset få lede dine tanker og ditt sinn på fredens vei. Pax egosentrica, den er din vei. La ikke angst og uro ta motet fra deg. Husk at som Nordlysets flamme skal du en gang lyse opp natten for et annet menneske. Du skal bli målet for hans/hennes søken. En drøm om kjærlighet og fellesskap kan bli virkelighet. La deg finne, la deg se. Hvil i deg selv og ta i mot din dag med takknemlighet. Ikke kjemp med alle dine krefter for å bli akseptert - vær fri i dine tanker. Gi slipp på dine krav og jaktinstinkter så...

Uendeligheten i alle sine fasetter begrenses kun av våre sansers bruk. Ta imot andres signaler og åpne ditt sinn for andres drømmer. Du er jo i dem uten at du vet det.

Det uopplevde livet er jo fremtiden. Et land - ukjent og fylt av spennende muligheter. For den sikreste veien fram mot å få leve et liv slik som du ønsker, er at vi må innrømme andre samme rett.

Med fredelig hilsen
Dagfinn pastor loci/o

Susanne, Sebastian og Josse møtes for første gang en kveld på byen. Alle tre er forventningsfulle og spente. De vil så gjerne gi omverdenen

et godt inntrykk, spille en overbevisende rolle. Og ikke minst, de vil så gjerne finne en å dele ensomheten med.

Bodil B. Johanson

De tre er skuespillere i Totalteateret som i disse dager inviterer til tango for tre i Vestregate.

Essensen i denne tangoen er kjærlighet, ensomhet og lengsler. Publikum rekker i løpet av de femti minuttene forestillingen varer, å få et innblikk i tre ulike skjebner, som når det kommer til stykket ikke er så ulike.

I skyggen av foreldre

Alle de tre har forventninger og

drømmer som ikke svarer til det virkeligheten representerer. Sebastian (Ørjan Hattrem) forteller med innlevelse om sin heisatur til Hellas og Athen. Etter hvert kommer det fram at hans eneste selskap på turen og ellers er hans gamle mor. Josse (Stein Bjørn) gir inntrykk av å ha vokst opp i en familie der mor og far lever i evig harmoni, mens sannheten er en helt annen.

Et effektivt skyggespill viser oss tydelig hvordan han har blitt trukket mellom to foreldre, og hvordan hans eget liv og egne ønsker har kommet i skyggen av det foreldrene forventer og krever.

Susannes (Makka Kleist) drømmer om en barnerik familie og en kjærlig ektemann går i knas når kjæresten presser henne til å ta abort.

Med andre ord, vi får ikke bare ett innblikk i tre skjebner, vi rekker også å trekke paralleller til egne liv og glemte (og gjemte) episoder. For drømmer om gresset på den andre siden har de fleste, enten det gjelder den hvite hesten, trygge familieforhold eller såkalt ekte kjærlighet.

Totalteateret klarer å gi velkjente og velbrukte tema en ny vri, og ikke minst, de får folk til å småhumre i skjegget. En Tango for Tre

"motbeviser" at eksperimentelt teater må være uforståelig. En god og sjelden følelse å gå ut av teaterlokalet uten å sveve for høyt over bakken...

Spesialpris

Om disse linjene gir en for perfekt fremstilling av seansen overvært i Rådstua?

Om det ikke var noe å sette fingeren på?

Beste måten å vurdere det på, er å ta seg en tur ned i Vestregate 48. Forestillingen går til og med førstkommande lørdag. Spesialpris for studenter!

Veia Victis

Så mange ord
På vegger de maler
Men. Hva får de ut
Av disse ulydige taler
De agerer mot alle
selv sin nærmeste venn
Så si meg du Blitz
Hva har du igjen

Meg Selv

Hjertet tar tak i min
samvittighets lenke
Skyver den bort
Prøver å tenke
Ofre meg for tanken om
miljøvern og fred
Klarer jeg det
Da er jeg med

Utopia bringer her fire dikt av Stig Grønvold (21), født og oppvokst i Narvik. Vi oppfordrer samtidig andre til å følge hans eksempel, og levere sin kreative poesi til redaksjonen.

En slakteplass

Forvridde kroppar lå hånd
i hånd.
Overførte til oss den menneskehånd.

Blodet fløt. Tok oss i tale.
Var det de
Eller vi som var gale.

Da kvinnene kom og sanket
den væske.
Berørte det noe som tok til å merke.

Ånden i meg ble vist for de frem.
En reingjeter tok meg.
Viste meg hjem.

Lysets gleder

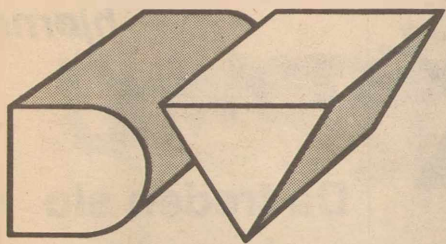
Lysets tangenter spiller den sang
Alltid så pen
Alt på en gang

Enormt er det skue du kanskje får se
Lykkelig
Snu deg
Rødt
Er det det

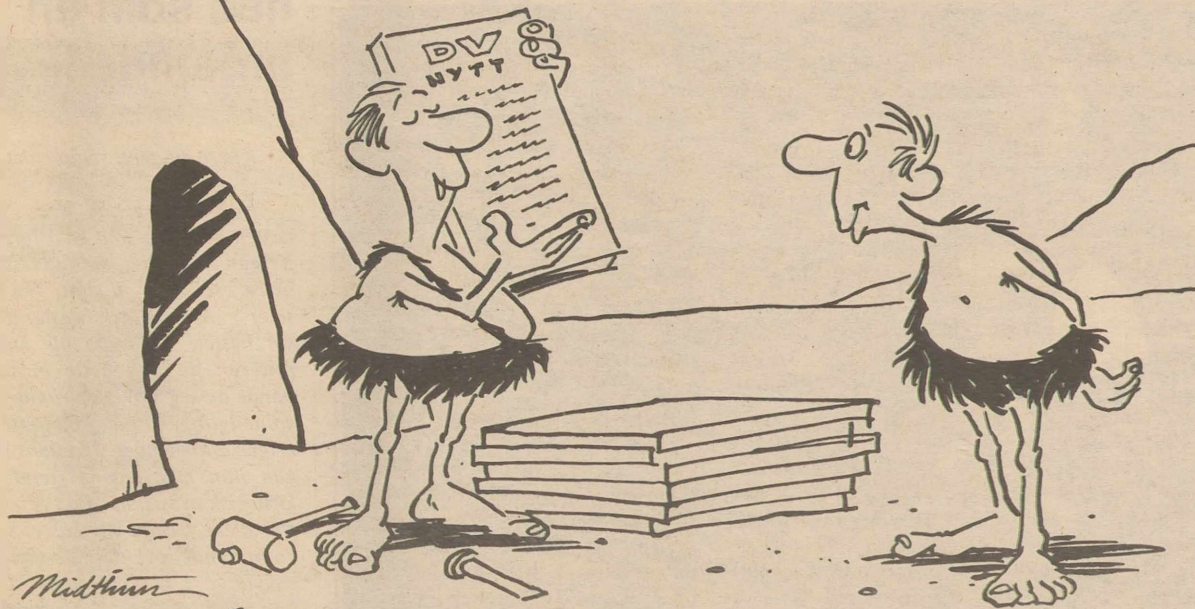
Sinnet beveges av glede
Av trang
Gjør det nå
Gjør det nå
Alt på en gang

Plutselig
Blomsten. Trærne de taler
Takk. Takk
Nydelig
De vakreste gaver

Med ett er det over
Og langt er igjen
Til sangen blir spilt av tangentene frem

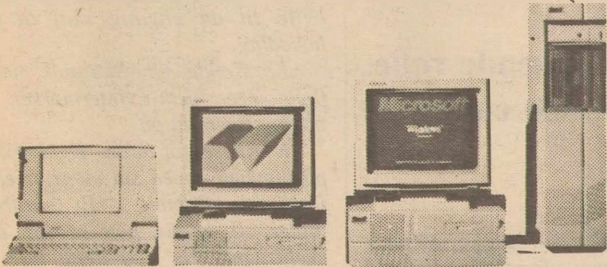

DATAVAREHUSET · AS

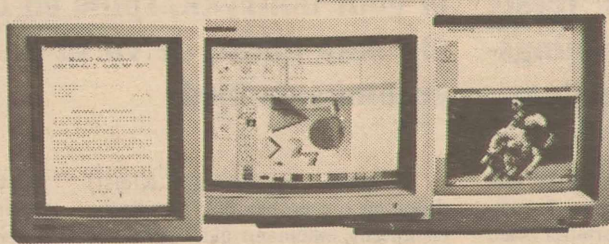

I DATAKATALOGEN FINNER DU DE BESTE
TILBUDENE SAMLET PÅ ETT STED!

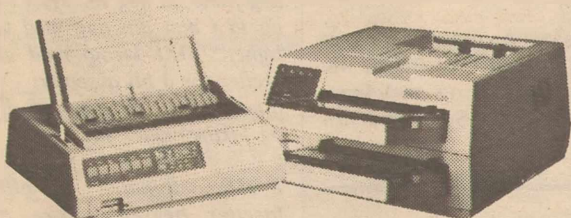
PERSONLIGE DATAMASKINER (PC)

DATASKJERMER

SKRIVERE OG TILBEHØR

PROGRAMVARE

TILLEGGSTYR

KOMMUNIKASJON/NETTVERK

DATAMØBLER

SERVICEBUTIKKEN

GRATIS
DATAKATALOG!
Send inn kupongen!

Datavarehus og servicebutikker

BERGEN:
Fabrikkgt. 3,
5037 SOLHEIMSVIK,
Tel: (05) 29 62 00

BODØ:
Engrossenteret, Blokk C,
8001 BODØ,
Tel: (081) 80 480

DRAMMEN:
Rosenkrantzgt. 61,
3018 DRAMMEN,
Tel: (03) 89 32 95

HAMAR:
Nydal Næringspark,
2320 FURNES,
Tel: (065) 59 244

OSLO:
Prof. Birkelandsvei 26 B,
1081 OSLO 10,
Tel: (02) 32 10 25

STAVANGER:
Tornroseveien 4,
4033 FORUS,
Tel: (04) 63 08 44

TROMSØ:
Karlsøyveien 18,
9014 HÅPET,
Tel: (083) 75 750

TR. HEIM:
Th. Owesensgt. 38,
7044 TR. HEIM,
Tel: (07) 91 47 11

I Sverige finner du oss på følgende steder:
Stockholm, Göteborg Malmø og Falun

Jeg vil gjerne vite mer om Datavarehusets nettoppriser.
Send meg den siste katalogen snarest!

Firma: _____

Gate/vei: _____

Postnr./sted: _____

Telefon: _____

Kontaktperson: _____

DATAVAREHUSET

Om å berge kysten

Brev til Ernst Bolle fra Jakob Meløe.

Jeg regnet ikke med å slippe straffet fra mine to trålerhistorier, og din milde ironi får regnes som en mild irettesettelse. Den er kanskje ikke helt ufortjent heller.

Men det var ikke mitt ærend å skjemme ut trålfiskerne, eller å dele folk inn i de edle og de rå, med kystfiskerne som de edle og trålfiskerne som de rå. Det er jo også til dels de samme folkene, i forskjellige perioder av sitt liv.

1) Poenget med de to trålerhistoriene, er å illustrere et begrep om homo economicus, dvs. et begrep om en aktør som lar seg lede av ett eneste motiv, eller av ett overordnet motiv: å tjene mest mulig penger. Og det illustreres karest ved en historie der det ene motivet kommer i konflikt med andre, og knekker dem. Et slikt annet motiv kan være å ta vare på naturen, eller i hvert fall ikke skade den grovt. Begge trålerhistoriene er sanne, stygge og, har jeg grunn til å tro, nokså representative. Jeg håper de ikke er representative for det meste av trålerfisket, men de er nok representative for hvordan trålerne løser problemet når økologien stiller seg i veien for pengeproduksjonen. Kanskje er trålfisket så kostbart at det ikke går an å la sjansen til å tjene gode penger vike for økologiske hensyn.

Poenget med den vakre historien om fiskerne som forlater det gode hysefisket for noen dager for å plukke multer med familien, er å illustrere en måte å være i verden på som ikke lar seg begripe ut fra det ene motivet, å tjene mest mulig penger. Jeg vet ikke hvor representativ historien er, men den er ikke den eneste jeg har hørt av det slaget. Kanskje er kystfiskernes fiske ikke

så kostbart at de ikke har råd til å bevilge seg et menneskeliv.

Det er ikke folk jeg skjeller mellom, men driftsformer. Jeg vet ikke hvor gode eller dårlige naturvernere kystfiskerne er, det skifter vel litt. Men selve driftsformen, kystfisket, er sjelden til skade for naturen.

2) Du finner at jeg har gått meg vill med mitt begrep kystfiske. Jeg tror ikke det, og jeg skal forklare meg. Det går an å tenke med delvise begreper, og mitt begrep kystfiske er et slikt delvist begrep. Det inkluderer i hvertfall fisket med juksa, garn og line, nært kysten. Vi kan kalle det det klassiske kystfisket. Og det ekskluderer i hvertfall alt fiske langt til havs, med trålere, ringnotbåter eller autolinebåter. Og jeg står igjen med en rik variasjon av fartøystyper og driftsformer som jeg ikke kjenner godt nok til å kunne plassere, hverken deres drift, deres økonomi eller deres forhold til det klassiske kystfisket.

Det delvise med begrepet kystfiske, slik jeg bruker det, og sikkert også andre, ligger i at det lar en rekke forskjellige fartøystyper og driftsformer stå uklassifisert. Og det er helt i sin orden i et mer prinsipielt resonnement, selv om det gjør begrepet ubrukkbart i forvaltningen. Det som bør avgjøre om en (ennå ikke klassifisert) driftsform skal regnes med til kystfisket eller ikke, er hvordan den driftsformen forholder seg til den drift, den økonomi og det menneskeliv, på sjøen og på land, som hører det klassiske kystfisket til. Hvis det er en forskningsdidiplin som er bedre egnet enn andre til å utmynte et godt, og mindre delvist begrep kystfiske, er det antagelig sosialantropologi (kulturantropologi). Et begrep kystfiske som inkluderer havgående autolinebåter med ombordproduksjon, er i hvertfall ikke egnet til å tenke med.

3) Du finner også at jeg er på villspor i det jeg skriver om vinterfisket på Malanggrunnene, og begrepet om lokal forvaltning av lokale fiskehav har du liten tro på. Jeg er nødt til å tro på det, for jeg skriver ikke annet om det enn det jeg har fått fra fiskere som selv drifter på Malanggrunnen. Den siste jeg snakket med regnet opp navnene på 16 garnbåter etter deres plass på Mulegga, fra nord til sør, med Skagøysund lengst nord og Tørnskjær lengst sør. Det vitnet ikke om rot.

Jeg beskriver et ordnet fiske, ordnet av fiskerne selv-ut fra uskrevne regler. Du beskriver et fiske, det samme fiske, som stadig rammes av konflikter og som neppe ville klare seg godt uten et oppsyn til å megle. Og jeg tror ikke du tar feil. Hvis vi begge har rett, står vi med en oppgave: Hva er forbindelsen mellom den orden jeg beskriver, eller gjenforteller, og den uorden du beskriver? Det kan både være uorden i en orden og orden i en uorden, men det er ikke så mange av oss som klarer å ta godt vare på begge når vi skal beskrive en virkelighet. Men klarer vi ikke det, vil vår forståelse av vår egne virkelighet forbli på overflaten. Det gjelder også vår forståelse av kystfisket og dets forvaltning.

4) Og så til det kirurgiske snitt. Snittet er ikke å skjære vekk f.eks. alt trålfiske, men alt havfiske som skjer på bekostning av kystfisket. Dette er bare en delvis beskrivelse av et snitt, siden jeg sier lite om hvilket havfiske det er som skjer på bekostning av kystfisket. Men trålfisket etter torsk i Barentshavet har vært til stor skade for kystfisket, godt hjulpet av et hardhendt fiske på lodda. Nu forenkler og forkorter jeg igjen og sier at det er trålfisket som har ødelagt kystfisket. Er det noen som helst rimelighet i et slikt

utsagn? La oss ta det skrittvis.

Torsken vandrer fra Barentshavet og inn til kysten og tilbake igjen. Trålerne fisker på torsken i Barentshavet inn til kysten og tilbake igjen. Trålerne fisker på torsken i Barentshavet og kystfiskerne fisker på den langs kysten. Og begge parter har rett til å fiske. Så blir bestanden fisket ned og jeg sier, eller slutter meg til de mange som sier, at det er trålerne som har ødelagt kystfisket. Hvorfor sier vi ikke like gjerne at det er kystfiskerne som har ødelagt trålfisket?

Vi regner med at hvis trålerne ikke hadde drevet sitt harde fiske i Barentshavet, ville kystfiskerne aldri ha vært rammet så hardt som de nu er rammet. Men kanskje er det også slik at hvis kystfiskerne ikke hadde vært, så hadde heller ikke trålerne fisket ned bestanden. (Jeg holder teorien om allmenninnings tragedie utenfor.) I så fall, hvorfor sier jeg da at vi må få vekk trålerne, eller de fleste av dem, slik at kystfisket kan blomstre? Hvorfor ikke like gjerne si at vi må få vekk kystfisket slik at trålfisket kan blomstre?

Jeg tror de aller fleste av oss opplever en asymmetri her. Og jeg tror asymmetrien stammer fra at kystfisket alltid har vært her, det er derfor vi er her, og at trålerne er kommet som et tillegg. Det er kystfisket som har båret og som fredeles bærer det aller meste av den økonomi og det menneskeliv, den kultur og den kyndighet som finnes i våre fiskevær og fiskebygger. Kystfisket er en befolkning og en livsform, og det er en livsform som er som skapt til å ta vare på folk og natur. Trålfisket er forretning og noen arbeidsplasser. Og vi ofrer ikke en god livsform, som dessuten gir god økonomi, for noen nokså hypotetisk gode forretninger. (I dag, og om ti

år, ville det dessuten være å sende atter ti-tusener ut i arbeidsløshet. Ofrer vi trålerforretningene, vil kystfisket blomstre og skape flere arbeidsplasser enn de som går tapt.)

Men asymmetrien har også en annen kilde. Dagens kystfiskere og fjordfiskere har arvet en livsform fra sine forfedre gjennom mange ledd. Deres rett til å fiske ligner på en naturrett eller en urbefolkningsrett. Trålerrederne og trålfiskerne har også rett til å drive sin virksomhet. Men det er en rett vi har gitt dem, ut fra den antagelsen at bestanden er rik nok til å tåle den ekstra beskatningen. Den antagelse har vist seg å være feil, og dermed har trålerne tapt sin rett.

Fordi det er en slik asymmetri mellom kystfisket og trålfisket, en asymmetri som både er opplevd og analyserbar, sier vi at det er trålfisket som har ødelagt kystfisket, og ikke omvendt. (Den offisielle forklaringen sier bare at det er fangstkapasiteten som er for stor. I det ligger det ingen analyse.)

Du har fortalt om de gode grunnene til å bygge opp en trålerflåte etter krigen, og du har fortalt den historien godt. Men det som en gang var gode grunner, før trålerne fisket ned bestanden, er ikke lenger gode grunner. Poenget var å sikre jevn levering og et ordnet arbeidsliv på land. Men det er vi allerede i gang med å klare uten trålerne, f.eks. slik det gjøres i Alsvåg i Vesterålen, der torsken bringes levende på land i brønnbåter og småtorsken settes til foring i mærer. Hvorfor tror du Trålerrederienes Forening ønsker å skifte over til ombordproduksjon?

Det er drastisk å skjære vekk alt havfisket som skjer på bekostning av kystfisket. Men det er langt mer drastisk å ikke gjøre det.

Takk for skiftet.

Sosialdemokratisk EF-svada

Under overskrifta "Ja til EF-god sosialisme!", presenterer den demokratiske sosialist Geir Seljeseth sine Europa-visjonar for Utopia sine lesarar. For ein demokratisk sosialist er målet å "skape et samfunn der kapitalen styres med demokratiske virkemidler", og dette målet kan ein best nå ved "å bygge et framtidssamfunn der de sosialdemokratiske kreftene fungerer sammen for å skape et samfunn for alle", det vil seie som ein del av EF.

Påstanda om at EF er eit demokratisk system der kapitalen lar seg styre av politiske krefter, må i beste fall oppfattast som utslag av prekær kunnskapsmangel om EF's mål, institusjonelle oppbygging og virkemåte.

Økonomisk fellesskap

EF er ingen velferdsorganisasjon med ideelle mål av den typen Seljeseth nemner: "skape et samfunn for alle. Ikke bare for de rike." EF er eit europeisk økonomisk fellesskap, som har som hovudmål å sikre fri flyt av varer, tenester, kapital og arbeidskraft mellom dei 12 medlemslanda. Tollunion, fri etableringsrett, fri rørsle av kapital og ein felles arbeidsmarknad er virkemiddel som skal tas i bruk for å

nå dette målet. Desse målsetjingane finst i EF sin "grunnlov", Roma-traktaten frå 1957, og i Kviteboka frå 1985 som omhandlar gjennomføringa av den indre marknaden.

Demokrati i EF?

Den institusjonelle oppbygginga og avgjerdssystemet innafor EF avvik nokså kraftig frå dei styrings-systema ein finn i dei fleste nasjonalstatar.

EF-parlamentet sine 518 representantar er folkevalte frå dei ulike medlemslanda, utan at deira posisjon på nokon måte kan samanliknast med den makta nasjonale parlament har. T.d. kan ikkje EF-parlamentet kome med framlegg om eller vedta lover. Det folkevalte organet har i praksis berre ein rådgivande funksjon.

Ministerrådet er sett saman av regjeringsmedlemmar frå kvart enkelt land, avhengig av saksområde, og vedtar lover, samt rammer for budsjett. I EF ligg den lovgivande, skatteleggande og hovuddelen av den løyvande makta i Ministerrådet, og ikkje i Parlamentet.

I EF-kommisjonen sit 17 embetsmenn frå dei ulike medlemslanda, og har ansvar for kvart sitt saksområde. Kommisjonen kan

samanliknast med ei regjering, den vedtar lover og har den utøvande makta. Her er det meste av makta i EF-systemet samla, kommisjonen har einereitt på å kome med framlegg til vedtak og reglar, og til å tolke desse.

EF-systemet manglar dei vanlige former for demokratisk kontroll som ein ellers finn i vestlige demokrati. Medlemmane i Ministerrådet og Kommisjonen representerer ikkje nokon stat når dei gjer sine vedtak, i dette arbeidet skal ein vere totalt uavhengige. I Romatraktatens artikkel 157 heiter det: "Kommisjonens medlemmer utfører sine verv i fullkommen uavhengighet i Fellesskapets allmenne interesse. Ved utførelsen av sine plikter må de verken søke eller motta instruksjoner fra noen regjering eller noe annet organ." Det er ikkje offentlig innsyn i dei forhandlingar som går føre seg i Ministerrådet og Kommisjonen, ikkje ein gong medlemmane av EF-parlamentet, som skal vere det kontrollerande organ, kan krevje innsyn i desse dokumenta og referata.

Kapitalkreftane i EF

I 1989 fanst det 5000 lobbyistar

tilsette av næringslivet, som har som oppgave å påvirke dei 12000 embetsmenn i EF-kommisjonen. Omlag to millionar i året kostar det å halde ein lobbyist i Brussel, men dette blir rekna nærmast som småpenger i forhold til dei økonomiske resultatane ein lobbyist kan oppnå. Lobbyisten si fremste oppgave er å ha uformell kontakt med embetsmenn og politikarar på alle nivå innafor EF, for på den måten å sikre seg tilgang på informasjon før viktige avgjerdar blir tatt.

"European Round Table of Industrialists" er ei eksklusiv samanslutning av 46 av dei mektigaste industrileiarane i Europa. Her sit toppsjefar frå mellom anna Daimler-Benz og Olivetti, under leiding av den nederlandske Phillipsdirektør Wisse Dekker. Torvild Aakvaag frå Norsk Hydro er einaste norske representant. Desse 46 er ikkje folkevalte, valt av arbeidsgivarforening eller industrisamanslutning, men møtast utelukkande i kraft av sin storleik og økonomiske makt. Desse industrileiarane har enorme økonomiske ressursar og eminente politiske kontaktar, mellom anna tilgang til sitt lands statsminister innan 48 timar. Runde-

bordskonferansen er den mektigaste lobbyorganisasjonen i Europa, og har regelmessige møte med EF-kommisjonen sine representantar. Ein økonom ved Handelshøgskolen i København har gitt desse 46 mektige herrar hovudæra for skipinga av Den Indre Marknaden.

Demokratiunderskot

Innafor EF er det langt andre krefter enn dei demokratiske og folkevalte som styrer. Fri flyt av kapital er ei hovudmålsetjing for EF, og har som konsekvens at det er marknadsøkonomien som rår. Den blandingsøkonomien som Seljeseth lovprisar så høgt, eksisterer ikkje i EF. Økonomen Dag Seierstad viser i si bok "Norge og EF" (1990), at når marknadskreftene blir sluppe laus, slik som i EF, inneber ikkje det at all styring forsvinn. Styringa blir flytta frå regjering og parlament og over i dei store industrikonserna. Fri flyt og fri konkurranse skaper store næringslivssamanslutningar, monopoler og karteller. Når samfunnet ikkje vil styre, då styrer dei største blant dei store. Då styrer Unilever Nestle, Phillips og ITT...

Av Tone Magnussen, Studentar mot EF

I anledning dagen som var

En gang formet i stein og tre som massive klumper av bryst og lår. Sånn så hun ut - drømmekvinnen - den gang hun samlet røtter og frø og passet barna og ilden og maten og stelte forrevne krigere som hadde jaktet og slåss mot fienden.

P
E
T
I
T

Kanskje hadde hun makt og påvirkningskraft, men prestisje hadde hun ikke. Det lyste i mannens øyne når han kom hjem med døde dyreskrotter og skrubbsår på knærne.

På Smithsonian Institute i Washington d.c. er presidentfruenes kjoler sirlig opphengt, en for hver gang en ny president blir tatt i ed. Kjernen av fruene makt blinker i paljetter, perlebesetninger og blanke silkesko; begrenset til cocktailparties og veldedighetsball og om hvorvidt hun skal eller ikke skal følge oponionsens krav om å gi håret en mer ungdommelig kulør.

Hadde hun befunnet seg lenger nede i systemet ville hun sisset i drabantbyleiligheten eller husbankhuset og bekymret seg over matvarepriser og dårlige barnehagetilbud. "Kanskje har de billige egg på Rema 1000, og 16 ruller do-papir til kun kr. 12,90."

Og kanskje treffer hun statsministeren der, for på TV-skjermen har Gros store, bløte moderlighet glimret med sitt fravær. Den søkte kanskje tilflukt blant kvinner og barn da bombene smalt i Midt-Østen, og overlot Dagsrevy og politiske refleksjoner til alvorlige dressklede herrer (med spyd og oppskrubbede knær?) som kunne løse verdensproblemer i løpet av en direkte sending og manifestere den nyhetshungrige seers anelse om at diskusjoner og refleksjoner om de virkelig alvorlige temaene tilhører mannens verden.

Og slik må det være så lenge vi føler oss så uendelig frigjort og likestilte og tøfler rundt i Universitetets korridorer og tenker på livsstil og sosialt ansvar og alternative behandlingsmetoder og andre små tanker som sirkler livene våre inn i trange rundinger som snurrer rundt og rundt oss selv.

Uten å se at de gangene virkelig store sirkler skal trekkes, blir vi hjemme og steker pizza og tar oppvasken og overlater prestisje-tunge debatter og altomfattende avgjørelser til "jegere og krigere".

Ragna

Baksidebildet: Fra den internasjonale kvinnedagen 8.mars. Er knyttneven et heldig symbol? Nytter det å svare vold med vold? Spørsmålene er der fremdeles.

Baksidebildet er tatt av Elisabeth R. Myrvang

Studenter på scenen

UKA -91 kunne i år by på hele to egenproduserte forestillinger. I hovedgården kjøres revyen "På bølgelengde" og på Skarven i byen kjøres cabareten "Jeg har prøvd å smile". Utopia hadde reportere på begge premierene, og kan med glede melde at kulturlivet blant Tromsøs studenter er i ferd med å nå nye og tidligere uante høyder.

Kristin Kjellevoid
Jan Hårvik

Studentrevyen var i år preget av ønsket om å mene noe; hvor viktig det er å vise at man er noe - kanskje litt annerledes enn "de andre". Denne strofen fra nummeret "Sofademokrat" er beskrivende i så måte.

*Da æ va ung
da va æ radikal
Folk så på mæ som en raring
men no e æ blidd normal*

Premieren gikk unna i et formidabelt tempo; poengene haglet og stemningen var til dels høyere enn taket i Aud.max. Revyen stilte med et stort ensemble, og i førersetet satt et band som gang på gang tok publikum med på de vildeste kjørreturer.

Spark til høyre og venstre

Vi vet ikke om det var i anledning 8. mars, men det ble lagt stor vekt på forholdet mellom kjønnene. Alt fra den arge kvinne med pre og postmenstruelle problemer og problemer under egg-løsningen i "Mensen", via

drømmemannen i karikert bilde av general Schwartzkopf i "Pressekonkurranse", til en annen drømmemann "Myk mann". USA fikk svi for enkelte ting man oppfatter som typisk amerikansk - spesielt for rollen de hadde i gulfkrigen, men heller ikke pengeglade popstjerner og en viss norsk kvinnelig filmskaperske unngikk arge studenters søkelys.

Ulikt

Noe av det som skilte det som skjedde i hovedgården fra forestillingen på Skarven var rammen rundt det hele. På premiefesten ventet champagne i høye glass, festtaler og snitter de oppstasede gjestene, og stemningen var svært høytidlig. På Skarven, derimot, var atmosfæren tett og scenen nær publikum. Det var ikke champagneglass det klirret i, og ingen festtaler var nødvendig. Spillelederen og utstrålingen fra scenen sugde Skarvenpublikumet til seg under premieren på cabareten "Jeg har prøvd å smile". Tubaen humpet taktfast, pianoet klimpret, og over det hele fløt fiolin- og fløyte-tonene.

Utradisjonelt

Med utradisjonelle numre løftet skuespillerne stemningen i lokalet til publikum hilstet av latter over halv-litre og kafe-bord. Ingen gjesp

Stemming, fart og humor i UKA-revyen. Var du der? Siste sjans er fredag 15.

hørtes, selv øl-kranene var stille under en forestilling vidunderlig fri for billige poeng og flau underbukseviser. Russerevyer tilhørte en annen verden da "Sissel Kyrkjebø" sang "Tromsø, Tromsø" og da tre kroppete selv-sentrerte figurer prøvde å vekke håp om fred og naturvern ved å vrikke på rumpa og

kore i beste Grand-Prix-stil.

Årets studentuke blir kanskje epoke-gjørende når det gjelder utfoldelse på scenen. Revytradisjonen har visstnok hatt magre kår blant studentene, men "Jeg har prøvd å smile" og "På bølgelengde" bærer bud om at vi går mer underholdende tider i møte.